

Ustavno sodišče obsodilo

protizakonito ukrepanje policije napram koroškimi Slovincem

Ustavno sodišče na Dunaju kot najvišji čuvár zakonitosti in pravnega reda v Avstriji je s svojo razsodbo ugotovilo in potrdilo, da so varnostne oblasti ravnale protizakonito, ko so lani ob znanih dogodkih v Škocijanu brutalno napadle slovenske aktiviste ter jih uklenjene s silo odvedle v zapor in tam z njimi nečloveško in poniževalno ravnale. Zaradi tega je 26 Slovencev napravilo proti orožnikom ovadbo, ki pa jo je državno pravdnštvo v Celovcu zavrnilo z utemeljitvijo, da ne najde dovolj tehtnih vzrokov za ukrepanje. Proti tej odločitvi je bil vložen priziv na ustavno sodišče, ki je zdaj — do slej v enem izmed 26 primerov — s pismeno razsodbo ugotovilo, da so varnostni organi s prej omenjenim ravnanjem kršili ustavno zagotovljeno pravico do osebne svobode, da so ravnali nečloveško in poniževalno in da so kršili tudi člen 3 deklaracije o človekovih pravicah. Notranje ministrstvo kot pristojni oz. odgovorni organ države pa je bilo obsojeno, da mora v teku 14 dni poravnati stroške postopka v višini okroglo 18.000 šilingov.

Ne da bi omalovaževali vprašanja, če in kako bodo po tej odločitvi klicani na odgovornost tisti, ki so posredno odgovorni in neposredno krivi za protizakonito ravnanje varnostnih oblasti, oziroma kako je zdaj s popravno škodo tistim, ki so bili žrtve tega protizakonitega uradnega nasilja, se nam zdi le najvažnejše dejstvo, da je ustavno sodišče obsodilo koroške oblasti zaradi njihovega ravnanja s koroškimi Slovinci. To se nam zdi še posebno važno zaradi tega, ker je tudi vrhovni čuvár zakonitosti in pravnega reda v Avstriji ugotovil in potrdil, na kar smo koroški Slovinci že vedno opozarjali: da zatiranje narodnostne skupnosti na Koroškem obsega tudi ukrepe, ki pomenijo protizakonito nasilje in zavestno kršenje zakonov ter mednarodnih konvencij, in to s strani oblasti in uradnih dejavnikov.

Ravno zaradi tega je treba ob razsodbi ustavnega sodišča opozoriti na nekaj kričečih primerov:

■ Leta 1970 je glasilo KHD Ruf der Heimat zapisalo, da bo mir na Koroškem šele tedaj, ko enega od obeh narodov ne bo več; zaradi te očitne genocidne grožnje je bila

vložena ovadba, vendar državno pravdnštvo ni našlo „povoda“ za ukrepanje.

■ KHD-jevska mladina je na celovških srednjih šolah širila letak, s katerim je hujskala proti slovenski gimnaziji in njenim dijakom; čeprav je vsebina letaka odkrito škvala na narodnostno mržnjo, je držav-

no pravdnštvo prijavo zavrnilo, češ da ni vzrokov za ukrepanje.

■ Na zborovanju KHD so med drugim javno razkazovali tudi transparent, ki je slovensko gimnazijo razglašal za „veliki strup“; kljub neovrgljivim dokazom v besedi in sliki sodišče ni našlo nobene krivca oz. odgovornega.

■ Protizakonito nasilje in nečloveško ravnanje varnostnih organov s slovenskimi aktivisti v Škocijanu je bilo dokazano s pričevanji in s slikovnimi dokumenti, toda državno pravdnštvo v Celovcu ni našlo dovolj tehtnih vzrokov, da bi ukrepalo proti odgovornim.

Sedanja razsodba ustavnega sodišča pa govori drugače, ta razsodba torej pomeni obsodbo koroških oblasti ne le zaradi protizakonitih ukrepov v Škocijanu, ampak tudi zaradi zadržanja oz. neukrepanja državnega pravdnštva. Saj je vendar že kar preveč očitno, da pri tej ustanovi vlada „pomanjkanje“, kadar bi bilo treba ukrepati zaradi protizakonite dejavnosti določenih „domovinskih“ krogov; da pa ta ustanova prav nič ni v zadregi zaradi „vzrokov“ in „povodov“ (kako daleč to vodi, je na „primeru Güttler“ razkrilo tudi salzburško sodišče), če gre za ukrepe proti Slovincem in njihove-

(Dalje na 8. strani)

„Bela knjiga“ ne bo še izšla

Ze ponovno zahtevana in napovedana „bela knjiga“ o manjšinski problematiki v Avstriji zaenkrat ne bo izšla. Tako je na tozadevno intervencijo ÖVP-jevskih poslancev v dunajskem parlamentu odgovoril zvezni kancler dr. Kreisky, ki se je skliceval na zunanje-politične pomisleke ter kot vzrok navedel zlasti okolnost, da se je treba izogniti zaostritvi stališč. Vsem tistim, ki bi želeli kratek oris problematike, pa je kancler priporočil dokumentacijo o pravnem položaju narodnih skupin, ki jo je pred nedavnim izdal urad zveznega kanclerja.

Morda so se prav ob tej „dokumentaciji“ tudi na pristojnih mestih prepričali, da s takimi „dokumenti“ ni mogoče dokazati „vzorne rešitve“ manjšinskega vprašanja in „dosledne izpolnitve“ člena 7.

Spet manjšinska razprava na beograjskem sestanku KVSE

O jugoslovanskem predlogu za izboljšanje položaja in pravic narodnostnih manjšin v duhu določil sklepne listine evropske konference (o tem predlogu smo v našem listu že obširno poročali — op. ured.) je bila na beograjskem sestanku KVSE prejšnji teden obširna razprava, v katero so posegli predstavniki cele vrste držav. Po njihovih prispevkih bi jih bilo mogoče uvrstiti v tri skupine: eni so predlog ocenili zelo pozitivno in mu dali bolj ali manj odločno podporo; drugi so bili bolj ali manj „rezervirani“ in so navajali razne „pomisleke“; tretji — in med temi je bila tudi Avstrija — pa se vsaj doslej v tej razpravi sploh niso oglasili.

V prvo skupino je vsekakor treba uvrstiti predstavnika Italije, ki je poudaril vlogo manjšin kot mostu med narodi ter menil, da mora jugoslovanski predlog vsekakor dobiti ustrezen odraz v sklepnem dokumentu beograjskega sestanka. Prav tako se je za enakopravnost manjšin brez diskriminacije izjavil predstavnik Madžarske, ki se je posebno odločno izrekel proti vsem poskusom asimilacije, češ da taka politika samo škoduje, ker so manjšine važen dejavnik povezovanja med narodi in državami. Podobno stališče pa so zastopali tudi pred-

stavniki Romunije, Norveške, Belgije, Portugalske in drugih držav, ki so opozorili na določila helsinške sklepne listine glede spoštovanja človekovih pravic ter naglasili, da morajo ta določila razumljivo veljati tudi za narodnostne manjšine.

Dosti manjša je bila druga skupina, v katero bi lahko uvrstili zastopnike Francije (njeno stališče v manjšinskem vprašanju je znano in ga pogosto omenjajo kot „negativni vzor“) ter Bolgarije, Vzhodne Nemčije in Sovjetske zveze (ki so predvsem poudarjali individualne pravice ter bili mnenja, da gre izključno za stvari, ki jih mora urejati notranja zakonodaja vsake posamezne države). Vsaj delno pa so tudi te države podprle jugoslovanski predlog oziroma si pridržale pravico do nadaljnjih pripomb.

Nekatere države pa so — kakor že povedano — k vprašanju molčale. Da je med temi bila tudi Avstrija, je marsikoga presenetilo, ko gre vendar za državo, ki je v zadnjem času prav zaradi svoje manjšinske politike „zaposlovala“ tudi mednarodne forume. Ali se je morda ustrašila konfrontacije, ker bi se njene izjave le preveč razlikovale od njenih dejanj?

Nobelova nagrada boju za človekove pravice

Prejšnji teden — 10. decembra, ki ga obhajamo kot Svetovni dan človekovih pravic — so bile podeljene letošnje Nobelove nagrade, ki so jih prejeli znanstveniki iz raznih držav. Poleg drugih pa je bila podeljena tudi Nobelova nagrada za mir, ki so jo letos prisodili mednarodni organizaciji „Amnesty International“, ki se na široki mednarodni podlagi udejstvuje v korist zagotovitve in spoštovanja pravic in svoboščin človeka.

Prav v dneih pred podelitvijo Nobelovih nagrad je omenjena organizacija spet predložila svoje letno poročilo, ki podaja „obračun“ o tem, kako se v svetu spoštujejo človekove pravice po 29 letih veljavnosti splošne deklaracije OZN o človekovih pravicah. Na podlagi podatkov iz 117 držav štirih kontinentov prihaja „Amnesty International“ do porazne ugotovitve, da v veliki večini držav vsega sveta še vedno prihaja do kršitev in teptanja pravic, ki jih določa in ščiti deklaracija o človekovih pravicah.

Za dosledno in celovito spoštovanje deklaracij o človekovih pravicah pa so se znova izrekli tudi v Združenih narodih. Socialni svet OZN je namreč izglasoval resolucijo, ki včlanjene države poziva, da morajo deklaracije o človekovih pravicah spoštovati in izvajati v celoti, ne pa samo posamezne dele teh obveznosti. Pri tem pa je vsekakor značilno, da se je maloštevilnim zahodnim državam, ki niso glasovale za to resolucijo, pridružila tudi Avstrija. Ali je vzrok treba iskati morda v dejstvu, da se na merodajnih mestih v Avstriji zavedajo, kako s svojo manjšinsko politiko kršijo človekove pravice, med katere brez dvoma spadajo predvsem tudi manjšinske pravice. Utemeljevanje, da omenjena resolucija preveč poudarja kolektivne pravice, vsekakor kaže v to smer, saj diskriminacijski zakonski ukrepi, ki jih je sprejela Avstrija v obliki zakona in uredb o narodnih skupinah, dejansko ogrožajo obstoj in razvoj celotne narodnostne skupnosti.

Kdo vnaša nemir?

V sredo so v parlamentu na Dunaju prejeli zaslužen odgovor vsi tisti, ki so v zadnjem času gonjo proti koroškimi Slovincem skušali razpibovati s podtikavanji, češ da pri slovenskih demonstracijah množično sodelujejo jugoslovanski državljani, ki s tem po eni strani dajejo „podporo“ maloštevilnim slovenskim ekstremistom, po drugi strani pa od zunaj vnašajo nemir na Koroško, kar vzmernirja domovini zvesto prebivalstvo, ki takega vmešavanja ne bo trpelo.

Notranji minister Lanc je v parlamentu odločno zavrnil take trditve in na podlagi ustreznega poročila koroške varnostne direkcije nedvoumno

ugotovil, da pri slovenskih privreditvah na Koroškem razen nekaj novinarjev ni bilo jugoslovanskih državljanov. Edina privreditev, na kateri so bili tudi udeleženci iz Jugoslavije, je bila spominska svečanost na Bistrici (ob grobu narodnega heroja Marije Verdnika-Tomaža na pokopališču v Svečah — op. ured.), je povedal minister Lanc in izrecno poudaril, da udeležba na spominskih svečanostih in pri odkrivanjih spominskih obeležij nikakor ni „provokativna“. S tem je postavil na pravo mesto tudi tiste kroge na Koroškem, ki so še vedno tako globoko zakoreninjeni v nacistični miselnosti, da tradicije protifašističnega boja smatrajo za „provokacijo“, borce proti fašizmu za „morilce“, partizanske spomenike pa za „izzivanje“.

Kot „podtikavanje protizakonitega dejanja“ je minister Lanc zavrnil očitke, češ da je notranje ministrstvo koroškimi varnostnim oblastem prepovedalo raziskavo dinamičnih atentatov na Koroškem. Take očitke je bilo v zadnjem času ponovno slišati predvsem iz nemiskonacionalnih krogov. Vendar je notranje ministrstvo očitno ugodilo prav tem krogom, ko je — kakor je povedal minister Lanc — letos jeseni osnovalo posebno „Einsatzgruppe“, ki pa doslej tudi ni imela uspehov pri preiskavi atentatov.

Odgovori, ki jih je dal minister Lanc na vprašanja v zvezi z razmerami na Koroškem, v bistvu samo potrjujejo, kar smo koroški Slovinci že vedno trdili: nismo mi in naš boj za dosledno izpolnitev člena 7 vzrok za nemire na Koroškem, marveč nemir vnašajo tisti, ki z neresničnimi trditvami in neosnovanimi podtikavanji škvalijo na narodnostno mržnjo ter zastrupljajo ozračje v deželi.

Vsi prisrčno vabljeni na tradicionalni

27. Slovenski ples

ki bo v petek 6. januarja 1978 s pričetkom ob 20.00 uri zvečer v delavski zbornici v Celovcu

Tokrat bosta za ples igrala znana in priljubljena

- Mali plesni orkester RTV Ljubljana s pevkou Marjano Deržaj
- Narodno zabavni ansambel „Štirje kovači“

Vstopnice po šil. 40 v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, v knjigarni „Naša knjiga“ in v pisarni SPZ; po šil. 50 pri večerni blagajni.

Slovenska prosvetna zveza

MANJŠINSKI ZAKON V PRAKSI:

Sedanja jezikovna ureditev ne pomeni jezikovne enakopravnosti marveč roganje Slovincem in njihovem jeziku

V „dokumentaciji“ o pravnem položaju narodnih skupin v Avstriji, ki jo je pred nedavnim izdal urad zveznega kanclerja (v našem listu smo o njej poročali — op. ured.), je med drugim govora tudi o jezikovni enakopravnosti koroških Slovincem. Kakor v političnih izjavah in časopisnih člankih, tako je tudi v tej dokumentaciji celotno argumentiranje usmerjeno na to, da bi v javnosti napravili vtis, kakor da je manjšinsko vprašanje zadovoljivo rešeno, tozadevne mednarodne obveznosti Avstrije pa v celoti izpolnjene. Toda resnica je daleč od takih trditvev in zlasti praksa dan za dnem vedno znova kaže, da sedanja jezikovna ureditev nikakor ne pomeni jezikovne enakopravnosti, kakor jo koroškim Slovincem zagotavlja člen 7 državne pogodbe, marveč gre za očitno roganje Slovincem in njihovem jeziku.

Ne bomo ponavljali stališč k posameznim določilom sedanje zakonodaje glede jezikovne enakopravnosti, saj smo že večkrat o tem pisali in tudi nedvoumno povedali, da ta zakonodaja gre povsem mimo § 3 člena 7, ki povsem jasno predpisuje, da mora v upravnih in sodnih okrajih s slovenskim ali mešanim prebivalstvom slovenski jezik veljati kot uradni jezik in da morajo biti v takih okrajih topografski napisi in označbe tako v nemškem kot tudi v slovenskem jeziku. Sedanja ureditev je slovenski jezik, namesto da bi mu priznala status enakopravnega uradnega jezika, degradirala na pomožni jezik; pa še ta skrajno restriktivna rešitev zajema le majhen del našega avtohtonega naseljenega ozemlja. S to zakonodajo, ki jo skušajo prikazovati kot vzorno, je bilo naše ozemlje skrceno na eno tretjino, kar se tiče uradnega jezika, ali celo samo na eno šestino, kar se tiče dvojezičnih napisov, ko-

roški Slovinci pa smo bili — z ozirom na pravice — razdrobljeni na najmanj osem kategorij.

Vendar pa to še daleč ni vse: še mnogo hujša kot teorija je namreč praksa. Na primer glede dvojezičnih napisov je v tozadevni odredbi navedenih 90 vasi in krajev, kjer bi morali biti dvojezični napisi — dejansko pa je stanje takšno, da bi doslej postavljene dvojezične napise lahko sešteli na prstih. S tem, da navaja samo predpis, ne pove pa, da se ta predpis ne spoštuje, dokumentacija urada zveznega kanclerja pomeni uradno zavajanje javnosti! Podobno je glede slovenščine pri sodiščih in uradih. Čeprav je zakonska rešitev že skrajno zoževalna, se pri izvajanju tozadevnih predpisov poslužujejo takšnega formalističnega dlakocepstva, da je jezikovna enakopravnost v praksi povsem izničena. Po tej praksi niti prebivalec občine, ki je uradno priznana za dvojezično, nima pravice do slovenskega uradnega jezika, če gre za zadevo ali dogodek izven take občine. Primerov, ko so zavrnili zahtevo po slovenskem uradnem jeziku, je bilo zlasti veliko v zvezi z lanskimi dogodki v Škocijanu.

Uveljavljanje logike, po kateri odklonijo zahtevo po slovenskem jeziku enkrat zato, ker stranka ni iz dvojezične občine in drugič, ker „kraj dogodka“ ne spada v tako občino, je mogoče imenovali le cinizem, kajti ob taki logiki se praktično noben koroški Slovenec ni

kjer ne bo mogel poslužiti svojega jezika pred sodiščem ali uradom.

Če pa se le zgodi enkrat kakšna izjema in si koroški Slovenec po dolgem boju le pribori tudi pravico do „svojega“ uradnega jezika, pa je ta uradni jezik vse kaj drugega, samo ne slovenščina. Naj iz dolge vrste že znanih primerov navedemo le enega, in sicer „slovensko“ besedilo obrazca, s katerim „okrajno glavarstvo Völkermarkt“ poziva obdolženca na zaslišanje. Takole je med drugim rečeno: „Vi ste obdolženi, dne... ob... uri odstavili osebo vozilo, reg. štev. ... c Celovcu-Klagenfurt na križišču... znotraj razdalje petih metrov robov vozišč, ki se križajo in stem storili upravno-kazenski prekršek po... Po §... boste pozvani, da se pojavite osebno s to pozivnico na zaslišanje — na ustmeno obravnavo dne... ali pa za odposlati enega z dejanskim položajem zaupnega in pismeno pooblaščenega upraviteljskega zastopnika. Istočasno boste pozvani, da prinesete s seboj za Vaš zagovor koristne dokazila ali pri temu uradu tako zgodaj naznate, da se k zaslišanju še lahko prikrbejo. V slučaju neopravičenega izostanka bo po §... kazenski postopek brez Vašega poslušanja izpeljan... imate po §... takojšno izvršitev prisilne kazni od... šil... Vašo prisilno privedbo za pričakovati. Proti temu odloku pravno sredstvo po §... ni dopusteno...“

Mislimo, da je tukaj odveč vsak komentar, kajti takšno kulturno nasilje nad slovenščino more zagrešiti le človek, ki ali slovenščine ne obvlada ali pa se iz Slovincem in njegovega jezika nesramno norčuje. Eno kot drugo pa samo dokazuje, kako na Koroškem in v Avstriji razumejo in prakticirajo enakopravnost narodne manjšine in njene jezika. Za narod, ki se ima za kulturnega, je takšen odnos do drugega naroda in do drugega jezika naravnost porazen; za državo, ki se rada ponaša s pravno in demokratsko ureditvijo, je to sramota!

Solidarnost koroških Slovincem z bojem proti kolonializmu in rasizmu

V okviru solidarnostne kampanje za zbiranje sredstev v podporo osvobodilnega gibanja v Zimbabveju (Rodeziji) so predstavniki Patrioticke fronte ponovno obiskali Avstrijo in ob tej priložnosti prišli tudi na Koroško. Minulo nedeljo zvečer je bila pri Brezniku v Pliberku solidarnostna prireditev, ki so jo pripravili podjurski krajevni odbori Zveze slovenske mladine pod naslovom „Zimbabve v boju“. Povabilu ZSM se je odzvalo okoli 60 mladincev, pa tudi nekaj starejših udeležencev se je zbralo, da prisluhnejo besedam predstavnikov Patrioticke fronte in ZANU (to je ena od obeh organizacij, ki sta združeni v Patrioticni fronti) — člana centralnega komiteja ZANU K. M. Kangaija in predstavnika osvobodilnega gibanja v zahodni Evropi Shava.

Na začetku sta oba gosta in udeležence prirediteve pozdravila slovenski občinski odbornik Mirko Kert in zastopnik ZSM Mirko Perč. Z globokim simboličnim pomenom pa je bil zaigran posnetek „Lipe“ s koncerta slovenske narodne pesmi, ki ga je na pobudo Osvobodilne fronte priredil Akademski pevski zbor 12. decembra 1941 v tedaj okupirani Ljubljani. V tedanji za slovenski narod zelo mračni dobi je zbor zapel: „... nova pomlad zelena nov bo cvet poglala, zopet bodo ptičice, ptičice vesele, pesmi nam prepevale...“ — in cvet osvobodilnega gibanja je premagal fašistično barbarstvo.

Pred podobnimi problemi in nalogami je danes ljudstvo Zimbabweja, je povedal tovariš Kangai. Slovenski narod se je z orožjem v roki boril proti fašizmu in koroški Slovinci se danes kot manjšina borite za svoje pravice, ljudstvo Zimbabweja pa se bori za osvoboditev izpod kolonializma, rasizma in imperializma, za neodvisnost in samoodločbo. „Vsi se borimo proti zatiranju, kajti kjer je zatiranje, tam je tudi odpor. To je, kar nas globoko povezuje.“

Življenjski jubilej velikega revolucionarja in borca

Red republike z zlatim vencem, s katerim ga je odlikoval predsednik SFRJ Josip Broz Tito, in Priznanje SR Slovenije, ki mu ga je podelila slovenska skupščina, sta gotovo najvišji odlikovanji in priznanji, ki jih je bil prejšnji teden deležen Franc Leskošek-Luka, ko je bil ob svoji osemdesetletnici v središču številnih počastitev.

Življenjski jubilej velikega revolucionarja in borca so počastili na številnih prireditvah, osrednja slavnost pa je bila v skupščini SRS, kjer so v navzočnosti vseh vodilnih predstavnikov Slovenije, pa tudi Jugoslavije, sprejeli sklep o podelitvi Priznanja SR Slovenije. To priznanje je prejel Franc Leskošek-Luka za izredne zasluge v predvojnem delavskem gibanju, v organiziranju in utrjevanju KP Slovenije in Jugoslavije, v utrjevanju enotnosti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, v organiziranju in vodstvu oborožene vstaje slovenskega naroda in vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti, v razvoju socialistične revolucije, v graditvi ljudske oblasti in utrjevanju bratstva in enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije ter neodvisnosti Jugoslavije kot skupnosti enakopravnih narodov in narodnosti, v razvoju in graditvi socialistične samoupravne demokracije, v razvoju in graditvi slovenskega in jugoslovanskega gospodarstva, zlasti težke industrije, v boju za enakopravne odnose in solidarnost v mednarodnem delavskem in komunističnem gibanju ter v boju za mir v svetu.

Kakor so velike in raznolike njegove zasluge, tako so tudi visoki in odgovorni položaji, ki jih je slavljence zavzemal v šestih desetletjih svojega revolucionarnega dela in boja. V predvojnem času je bil organizator delavskega gibanja, bil je prvi sekretar CK ZK Slovenije, dolgoletni član najvišjega vodstva KP Jugoslavije, v narodnoosvobodilnem boju je bil prvi komandant poveljstva slovenskih partizanskih čet, član vrhovnega štaba narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije, po osvoboditvi pa je bil član vrhovnih organov ljudske oblasti in najvišjih vodstev družbenopolitičnih organizacij Slovenije in Jugoslavije; med drugim je bil imenovan tudi za narodnega heroja.

„Prav gotovo je tovariš Luka ena izmed najizrazitejših osebnosti, ki je zrasla iz delavskega gibanja v zadnjih petdesetih letih,“ je v slavnostnem govoru v slovenski skupščini poudaril predsednik CK ZKS France Popit. In njegov veliki in trajni prispevek, ki ga je dal — kakor je v svoji brzojavki naglasil sekretar predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc — „k zgodovinskemu boju našega delavskega razreda in njegove partije, naših narodov in narodnosti za socialno in nacionalno osvoboditev, za srečno in boljše življenje naših delovnih ljudi“, je bil orisal tudi v številnih drugih čestitkah, ki se jim tudi koroški Slovinci pridružujemo z najboljimi željami ob življenjskem jubileju tovariša Franca Leskoška-Luke.

Kongres KP Avstrije

Na Dunaju je prejšnji teden zasedal 23. kongres KP Avstrije, ki se je v pretežni meri bavil z notranje-političnimi vprašanji ter je sprejel tudi vrsto sklepov, ki bodo usmerjali bodočo dejavnost partije in njena prizadevanja, najti izhod iz položaja, v katerem se je znašla zaradi ponovnih slabih volilnih rezultatov zadnjih let. Zato naj bi bil „kongres alternativ“ — kar velja v prvi vrsti glede pobud za obravnavanje in reševanje perečih go-

spodarskih in socialnih vprašanj — tudi izhodišče, kako doseči širše zaupanje med delovnimi ljudmi in s tem okrepi vpliv v družbi in posebej v delovnih kolektivih. V tej smeri je bilo na kongresu govora o odpiranju in iskanju širine ter je ponovno izvoljeni predsednik Muhri pri predstavitvi „novega stila dela“ izrazil pripravljenost za sodelovanje s širokim krogom družbenih dejavnikov, vključno katoliških sindikatov.

Očitno pa je to „odpiranje“ zamisljeno le v eno smer, kajti po drugi strani so na kongresu v „prijateljskem duhu“ svarili vodstvo koroških Slovincem pred škodljivimi posledicami povezovanja z raznimi „maoističnimi, trockističnimi skupinami“, katerih „levoradikalistične, antikomunistične in na sektaško konfrontacijo za vsako ceno“ usmerjene dejavnosti v resnici služijo le reakcionarnim nemško-nacionalističnim silam. Mislimo, da se takšno ideološko in drugačno prekanje — pa naj prihaja s katerekoli strani! — ne more in ne sme odvijati na hrblju manjšine in na račun njenega boja, kajti sicer zgubijo na verodostojnosti tudi drugače pozitivno mišljene izjave o širokem zavezništvu v boju za demokratizacijo družbenega življenja, kjer ima svoje mesto predvsem tudi manjšinska problematika.

V ostalem je bilo manjšinsko vprašanje na kongresu večkrat omenjeno in je bila poudarjena zahteva po popolni enakopravnosti, kot jo določa člen 7 državne pogodbe. To je poudaril tudi vodja jugoslovanske delegacije Dušan Ristič, ki je naglasil, da bi dosledno spoštovanje legitimnih pravic slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji — na podlagi obveznosti, ki jih nalaga Avstriji državna pogodba — prispevalo k še tesnejšemu prijateljstvu in sodelovanju med obema državama.

Licemersko razburjanje

V glasilo koroške ÖVP Volkszeitung je bilo prejšnji teden zaslediti vest, da je „boj kot“ letošnjega pliberškega sejma tako močno razburil valove, da so segli celo do Dunaja in v tamkajšnji parlament. ÖVP-jevski poslanec Walter Suppan je namreč tozadevno interveniral pri zunanjem ministru Pahr in le-ta mu je odgovoril, da so „boj kot“ pliberškega sejma povzročile razne slovenske mladinske skupine, ki so delile letake. Avstrijski generalni konzul v Ljubljani je zadevo predložil članom izvršnega sveta SR Slovenije in v ta namen izkoristil celo podpisovane avstrijsko-jugoslovanske dogovora o skupni gradnji Karavanskega predora. In končno je minister Pahr napovedal, da bo zadeva ponovno predložena tudi jugoslovanskemu veleposlaniku na Dunaju.

Toda kaj je tisto, kar tako razburja duhove? Na pliberškem sejmu so vsako leto našli na tisoče obiskovalcev iz obehnih krajev v Sloveniji, letos pa so ti obiskovalci skoraj v celoti izostali. V Avstriji in zlasti na Koroškem dajejo krivdo mladincem, ki so na mejnih prehodih delili letake in ljudi „odvajali“ od obiska v Pliberku.

V resnici je mladina obeh občin izvedla akcijo, s katero je prebivalstvo seznanila z glasnimi protislovenskimi izgredi v Pliberku, kjer je prav v dneh pred sejmom prišlo do „uradnega tafelsturma“ na dvojezični napis ter do brutalnega „obračuna“ varnostnih organov s slovenskimi aktivisti. Ob takšnem ravnanju s Slovenci na avstrijskem Koroškem je pač razumljivo, da je sicer običajni obisk pliberškega sejma iz Slovenije izostal — tudi to je bil odgovor uradni Avstriji in njeni manjšinski politiki, ki se namesto v izpolnjevanju mednarodnih pogodbenih obveznosti izraža v brutalnem nasilju nad pripadniki manjšine.

Licemerstvo tistih, ki se sedaj razburjajo zaradi tega, pa poslano posebno očitno, če se spomnimo, kako in kolikokrat so prav na Koroškem že pozivali na „boj kot“ Italije — ne samo v zvezi z južnotirolskim vprašanjem, marveč celo s poskusom izsiljevanja, da bi dosegli izpusitve nekdanjega SS-ovskega oficirja Reederja, ki ga je italijansko sodišče kot vojnega zločinca obsodilo na dosmrtno ječo.

Avstrija, kje so tvoji Slovenci?

(Ob izidu knjige „Avstrija in njeni Slovenci“)

Znanstvena literatura o koroških Slovencih ter o manjšinski politiki v Avstriji in posebno na Koroškem je doživela dragoceno obogatitev s knjigo „Avstrija in njeni Slovenci“ (Österreich und seine Slowenen), ki sta jo napisala dva mlada avstrijska zgodovinarja Hanns Haas in Karl Stuhlpfarrer. Predvsem je pomen te knjige v tem, da je bila napisana s stališča večinskega naroda, pa je na osnovi zgodovinskega gradiva postala iz knjige o manjšini — knjiga za manjšino. Kot taka pa predstavlja tudi odločen „obračun“ s tako imenovanim uradnim koroškim zgodovinskim, ki nosi nemalo krivdo in odgovornost za to, da je iz naravnega sožitja dveh narodov nastal „problem“, ki že sto let bremeni Avstrijo ter jo pod pritiskom nemških nacionalistov vedno bolj potiska v položaj države, ki dovoljuje in celo uradno pospešuje politiko narodnega zatiranja, asimilacije in raznarodovanja.

Bili Slovenec v Avstriji nikdar ni bilo lahko; posebno težko pa je to tedaj, če kdo hoče Slovenec ostati — še zlasti na Koroškem, kjer je nasproje med narodnostno pravico in narodnostno prakso posebno očitno... Tako je rečeno že na platnicah knjige in tudi v uvodni besedi avtorja ugotavljata, da se morajo Slovenci že več kot sto let neprenehoma braniti pred nemškonalionalnimi napadi na teoretično sicer zagotovljene, praktično pa prečesto-krat neuresničene pravice.

Te ugotovitve avtorja dokumentirata z zgodovinskimi gradivom, s katerim postavljata na laž celo vrsto „resnic“, ki se jih vedno spet poslužuje uradno zgodovinska literatura v Avstriji in zlasti na Koroškem. Tako med drugim ovzeta tudi znano trditve, češ da je bilo dotlej mirnega sožitja konec z nastankom slovenskega nacionalizma; ravno obratno so Nemci po letu 1848 začeli svojo gospodarsko in jezikovno premoč uveljavljati tudi politično in tako se je radila izrazila protislovenska politika, ki se kontinuirano nadaljuje skozi celo stoletje; spremeni se le v toliko, da se čim bolj prilagodi vsakokratnemu položaju v posameznih obdobjih avstrijske in hkrati protislovenske zgodovine.

Knjiga raziskuje pogoje za mehanizem raznarodovanja in prikazuje razvoj protislovenske ideologije in politike v njenih različnih oblikah. Tako je npr. v dobi monarhije igralo šolstvo glavno vlogo pri prepredovanju narodne emancipacije Slovencev; utrkivistična šola je bila uspešno sredstvo asimilacijske politike. V kolikor so Slovenci s svojimi pritožbami — tudi glede uradnega jezika — morda uspeli pri vrhovnih sodiščih, pa se praksa na Koroškem prav nič ni izboljšala — nasprotno: Slovenci so bili difamirani kot veleizdajalci.

Pri raziskovanju plebiscitnega obdobja sta prišla avtorja na podlagi dokumentov do ugotovitev, ki pomenijo hud udarec vsem tistim koroškim mitom, s katerimi določeni krogi že pol stoletja šarijo in manipulirajo javno mnenje in službi in interesu nemškega nacionalizma in šovinizma. Spoznanje, da koroško manjšinsko politiko dvajsetih let niso določale sporazumevanju

naklonjene sile, temveč jo je oblikoval in usmerjal koroški Heimdienst, potrjuje avtorja z ugotovitvijo, da je zvestoba, ki so jo pokazali Slovenci pri plebiscitu, prva republika poplačala s tem, da jih je izročila nebrzdani germanizaciji. Pod vodstvom Heimdienstovega naslednika Heimabunda se je stopnjevalo gospodarsko izpodiranje avtohtonega slovenskega prebivalstva; iz slovenskega dela Koroške je tako nastalo dvojezično ozemlje, slovenski živelj pa je bil „razdeljen“ na zavedne „nacionalne“ Slovence ter domovini zveste „Windische“.

Tako so bili sistematično ustvarjeni pogoji, v katerih so koroški naciona-

enkrat celo proti pomislekom Berlina. Ob takih razmerah avtorja smatrata za povsem razumljivo, da so se koroški Slovenci uprli in zgrabili za orožje; priznata, da so doprinesli nesorazmerno velik prispevek v boju proti nacizmu in s tem tudi za osvoboditev Avstrije.

Vendar pa jim Avstrija te zvestobe — kakor že leta 1920 — tudi po letu 1945 ni poplačala. Kajti prvi gesti priznanja in poprave škode (obvezno dvojezično šolstvo) so kmalu sledila dejanja, ki so počasi vendar dosledno vodila k nenehnemu poslabšanju pravnega in predvsem dejanskega položaja koroških Slovencev. Vzroke vidita avtorja v dejstvu, da na Koroškem nacisli in nemški nacionalisti nikdar niso zgubili svojega vpliva, marveč so nasprotno ostali na vodilnih položajih ter so v letih britanske zasedbe nekoliko zadržano, po podpisu državne pogodbe pa spet povsem neprikrito uveljavili svojo vodilno vlogo v manjšinski politiki.

Le v takih razmerah in pogojih je možen razvoj, kot ga beležimo v zadnjih letih, ko je oportunitizem političnih strank privedel do popolne kapitulacije pred nacionalisti. In tako prihajata avtorja na koncu svojih ugotovitev do zaključka, da bo zgodovina nekoč upravičeno postavila vprašanje: „Avstrija, kje so tvoji Slovenci?“

Da bo „taka“ knjiga o zgodovini koroških Slovencev razburila določene kroge na Koroškem, o tem ni dvoma. O tem sta prepričana tudi avtorja, ki pa sta ob predstavitvi knjige v celovski galeriji Hildebrand zagotovila, da bosta problem kljub temu še naprej obravnavala — tudi če bi bila na Koroškem „nezaželjena“. In nezaželjena sta bila že doslej, saj na primer v deželnem arhivu kot tudi v škofjskem muzeju nista imela dostopa do dokumentov. Ob takem za ostalo Avstrijo in zlasti za druge države povsem nerazumljivem zadržanju pristojnih dejavnikov se nehoče vsiljuje vprašanje, kaj se skriva za njihovim ravnanjem: ali gre za slabo vest glede dogodkov v zgodovini, ali pa za slabo vest morda zaradi sedanjega manipuliranja dokumentov? S svojim strahom pred kritičnim ocenjevanjem zgodovinskega gradiva sami izstavlja najslabše pričevalo sebi in svojemu oblikovanju zgodovine; verodostojnost takega zgodovinskega je namreč zgrajena na trilih temeljih in se lahko porušiti.

Prispevek k rušenju zgodovinskega, zgrajenega na lažnih trditvah in pristrukski manipuliranih tezah, pomeni tudi knjiga „Avstrija in njeni Slovenci“. Izšla je pri dunajski založbi Löcker & Wögenstein, obsega 142 strani in je opremljena s kartami in številnimi navedbami dokumentov, ki dopolnjujejo in potrjujejo dogajanja obeh avtorjev. Cena knjige je 148 šilingov in jo dobite tudi v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu.

listi po prihodu nacizma lahko prešli k „dokončnemu reševanju“ koroškega vprašanja. Pri tem sta avtorja s številnimi dokumenti nedvoumno dokazala, da genocidna politika nad koroškimi Slovenci ni bila delo centralnih oblasti na Dunaju ali celo v Berlinu, temveč da je bila zasnovana, pripravljena in izvajana v prvi vrsti na Koroškem in po Koroščih — ne le

Skrb za manjšine

JE ZADEVA CELOTNE JUGOSLAVIJE

V četrtek prejšnji teden je bila v Narodni biblioteki v Beogradu tribuna o knjigi Janka Pieterskega „Prva odločitev Slovencev za Jugoslavijo“, ki jo je lani izdala beograjska založba Nolit tudi v srbohrvaškem prevodu.

Diskusije, ki jo je organiziral marksistični center CK ZK Srbije, sta se poleg znanih jugoslovanskih zgodovinarjev udeležila tudi Karel Šiško, ravnatelj Slovenskega raziskovalnega inštituta v Trstu, ter Avgustin Malle, vodja Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu. Ob tej priložnosti sta se Šiško in Malle razgovarjala z direktorjem marksističnega centra tov. Mirkovičem in njegovimi sodelavci o možnostih sodelovanja med temi ustanovami.

Nekatere udeležence tribune — med njimi tudi Šiško in Malle — je na daljši razgovor sprejel tudi predsednik CK ZK Srbije dr. Tihomir Vlaskalič. Izredno se je zanimal za trenutni položaj zamejskih Slovencev ter naglasil zavzetost celotne jugoslovanske skupnosti za ureditev nerešenih vprašanj slovenskih manjšin v Italiji in Avstriji. Posebej je poudaril gospodarsko plat te problematike ter menil, da tisti, ki računajo na neko različno gledanje Beograda in Ljubljane na problem zamejskih Slovencev, nikakor ne upoštevajo realnosti, kajti usoda delov jugoslovanskih narodov v sosednjih državah in skrb za ureditev njihovih vprašanj je skupna zadeva celotne Jugoslavije, vseh njenih narodov in narodnosti.

Po „kulturni stezi“ k znanim slovenskim umetnikom

Na majhnem koščku slovenske zemlje, na severnem obronku Gorenjske, takorekoč pod Karavanami, so se rodili veliki slovenski moške — Franče Prešeren, Matija Čop, Fran Saleški Finžgar, Janez Jalen in Anton Janša. In kulturno društvo „Prešernov rod“ na osnovni šoli v Žirovnici je dalo zanimivo pobudo, da bi rojstne kraje teh znamenitih Slovencev povezali s „kulturno stezo“; z njo bi počastili njihov spomin, hkrati pa vzbudili in poglobili zanimanje — zlasti med šolsko mladino — za osebnosti, ki so se s svojimi stvaritvami neizbrisno vpisale v zgodovino slovenskega naroda.

Ta „kulturna steza“ naj bi se začela v Vrbi pri Prešernovi rojstni hiši; od tam bi skozi „alejo prijateljstva“ vodila do Rodin, kjer je hiša Janeza Jalena; preko Smokuča bi šla dalje v Doslovče k rojstni hiši Frana S. Finžgarja; naslednji postanek bi bil v Breznici, kjer sta spomenik in čebelnjak slavnega čebelarja Janše; od tam bi šla naprej v Reber, kjer imata svojo galerijo sodobna slovenska umetnika Janez Bernik in Adriana Maraž in kjer je tudi Plečnikov spomenik žrtvam prve svetovne vojne; osrednji objekt te steze pa naj bi bila šola v Zabreznici, kjer je že zdaj odprta stalna razstava umetnikov

Jakija, Bernika, Maraževe, Jemca, Zelenka in drugih, urejajo tudi botanični vrt, v parku pa bodo postavili skulpture velikih mož. Iz Zabreznice naj bi pot vodila skozi Selo, kjer je rojstna hiša partizanskega pisatelja Jožeta Vidica, od tam pa spet v Reber do galerije Zorana Kržišnika. Naslednja postaja naj bi bila rojstna hiša Matije Čopa v Žirovnici, od tam bi šla mimo rojstne hiše Prešernove matere dalje v Moste, kjer bi bil zaključek pri spomeniku padlim talcem, oziroma bi udeleženci od tam lahko nadaljevali pot tudi še v Begunje, v Radovljico, na Bled, v Kropo ali v Bohinj, saj so tudi ti kraji bogati spominov in spomenikov iz starejše in novejšje slovenske zgodovine.

Zanimivo pri pobudi in načrtih za „kulturno stezo“ je tudi to, da bodo vodiči na njej domači učenci. Učenci urejajo tudi botanični vrt, uredili bodo etnografsko zbirko in komaj čakajo, kdaj bodo lahko posadili prvo drevesce za „alejo prijateljstva“. To naj bi bila 1,5 km dolga pot na začetku „kulturne steze“, kjer naj bi šole in kulturna društva iz vse Slovenije prispevali po eno sadiko in tako simbolično manifestirali prijateljsko povezanost pri ureditvi te zanimive zamisli.

DR. ANTON SVETINA

Prispevki k zgodovini Beljaka in okolice

Prvič cenimo župnišče, temu pripadajoča zemljišča, imenjsko rento ter vse dohodke, ki pritečejo naši župniji, na 1556 funtov, od katerih je po sklepu praškega zbora plačati davke stotega denarja, kar znaša 15 funtov 4 reparje 15 denarijev. Potem smo precenili vsa zemljišča in zgradbe, ki jih imajo v posesti naši podložni kmetje, tako cerkveni kot župnijski, na 469 funtov 3 reparje in 22 denarijev; posebej smo precenili živino teh kmetov, ki jih je 15, kar da po odbitku šestega dela v smislu praškega sklepa 324 funtov 4 reparje in 20 denarijev. Oba zneska cenitve kmetov na zemljiščih in na živini znašata skupaj 794 funtov 12 denarijev; od tega zneska je plačati na davku šestdeseti denarič ali 13 funtov 1 repar in 16 denarijev.

Sergij Vilfan je mnenja, da se ta način odmere davčnih osnov ni uveljavil, kar bo veljalo tudi za koroško regijo.

Iz gornje cenitve tudi izvemo, da sta imeli šmiklavška cerkev in šmiklavška župnija v letu 1542 skupno 15 podložnih kmetij, ki so bile raztresene po vsem beljaškem cerkvenem okrožju. Zanimiva je morda tudi ugotovitev, da so bila podložna kmetijska zemljišča višje obdavnena kot hiše, njive in vrtovi v beljaškem predmestju, ki so jih imeli večinoma v zakupu beljaški meščani, ker je znašala višina davka za prve šestdeseti denarič, za druge pa stoti denarič od davčne osnove.

Leta 1551 je nastal med bamberskim škofom kot fevdalnim gospodom mesta Beljaka ter

lastnikom grada in gospostva Landskron grofom Krištofom Khevenhüller pl. Aichelberg in Landskron, c. kr. svetovalcem in komornikom ter deželnim glavarjem Koroške, obmejni spor o mejah mestnega pomirja in o mejah deželskega sodišča Landskron. Dne 2. oktobra 1551 piše mestni sodnik in mestni svet v Beljaku stolnemu kapitlju v Ljubljano, da so bili v tem sporu izvoljeni komisariji, ki prosijo stolni kapitelj, naj jim pošlje prepis sodnega pisma o zaslišanju prič (Gerichtszugbrief) iz spora v letu 1538 med takratnim oskrbnikom gospostva Landskron Lamprehtom Hambergerjem in stolnim kapitljem v Ljubljani v zadevi plačevanja odvetščine.

Vikar Sebastijan Daxberger, ki je izkazan na tem službenem mestu vsaj od leta 1538 dalje, pa je začel svoje župnijske dolžnosti zamenjati. To izvemo iz pisma ljubljanskega kanonika Kropfiča z dne 9. novembra 1552 vikarju Jorgu Golasterju, ki med drugim navaja, da je prejšnji vikar Sebastijan Daxberger skrivoma zapustil župnijo in zapustil mnogo dolgov. Iz tega smemo sklepati, da se je Daxberger kakor tudi vsi njegovi nasledniki, kakor bomo videli, začel udinjati protestantizmu.

Leta 1552 je bilo tudi popravljeno župnišče in so znašali stroški zidarja Jurija Kaiserja 39 goldinarjev 7 denarijev.

Kot naslednik Sebastijana Daxbergerja je najprej izkazan Jorg Golaster, kmalu za njim po listinah Peter Seebacher, ki pa se je v začetku leta 1564 odpovedal svojemu službene-

mu mestu. Dne 28. februarja 1564 piše ljubljanskemu stolnemu kapitlju, naj imenuje za njegovega naslednika Bartolomeja Gablerja, ki ga tudi farani želijo na tem mestu. Gablerja je priporočal za to mesto v posebnem pismu z dne 11. februarja 1564 stolnemu kapitlju v Ljubljani tudi sodnik in mestni svet mesta Beljaka.

Dne 21. januarja 1566 poročata cerkvena ključarja šmiklavške župnije Ivan Haffner in Pavel Oberkhofler, oba beljaška meščana, da sta prejela pismo, v katerem jima je bilo sporočeno, da vikar Bartolomej Labler še ni poslal ljubljanskemu stolnemu kapitlju letno dotacijo 130 goldinarjev ter poročata, da je vikar obljubil, da bo ta dolg poravnal do 2. februarja 1566.

Dne 17. decembra 1567 poroča vikar Bartolomej Gabler ljubljanskemu stolnemu kapitlju tole: Na dan sv. Simona in Judeja je začelo deževati in je deževalo ves teden, da so vode Drave tako narasle, da je voda v samem Beljaku stala dva moža visoko ter napravila več kot tisoč goldinarjev škode; voda je odnesla tudi most in dve hiši, ki sta stali ob mostu na tej strani reke, in je tudi drugače napravila ogromno škode. Zaradi te nesreče nisem mogel zbrati zadosti žita in vsled tega ne morem poslati letne dotacije v Ljubljano niti plačati davkov deželi. Iz svojega sem zbral nekaj denarja, da sem poravnal del davkov, v Ljubljano pa pošiljam po slu 25 goldinarjev na račun. Iz svojega sem dal tudi popraviti župnišče.

V tem času je bil v mestu Beljaku in okolici v razcvetu protestantizem; več kot polovica beljaških meščanov je že prestopila v luteransko vero, pa tudi med kmečkimi prebivalstvom

se je reformacija širila, posebno v okolici grada Landskron, ker so tudi lastniki tega gospostva grofi Khevenhüllerji postali protestantje. Pa tudi katoliški duhovniki so, kakor smo že videli, začeli simpatizirati z novo vero. Leta 1568 je ljubljanski stolni kapitelj odstavil vikarja Bartolomeja Gablerja zaradi suma protestantizma. Ljubljanski kapitelj je namreč meseca maja 1568 pooblastil ljubljanskega kanonika Davida Hasiberja (Hočevar) in vikarja v Naklem Andreja Latomiča, naj se podata na vizitacijo župnije sv. Miklavža v Beljaku. V to svrhu jima je bila izdana 3. maja 1568 pismena instrukcija s tole vsebino:

1. Cerkvem ključarjem in vsej župni soseki naj izročita odprto pismo stolnega kapitlja (ein offenes Credenzzschreiben);

2. vsi se morajo proti odposlancema dostojno obnašati;

3. odposlanca naj ugotovita, ali in kako se je vikar Bartolomej Gabler zadnja tri leta obnašal pri izvrševanju božje službe po predpisih katoliške cerkve;

4. vikar Gabler jima mora predložiti vse davčne registre in jima izročiti ključ župnišča, ki se naj izročijo novemu vikarju Bartolomeju Montano;

5. ugotovita naj, ali je Gabler res porabil denar za zidavo župnišča;

6. ugotovita naj, koliki so bili dohodki od zemljišča in koliko Gabler še dolguje;

7. ugotovita naj ali so bili davki za leto 1567 koroški deželi plačani;

8. ugotovita naj imena vseh vikarjev šmiklavške župnije in korporiranih župnij in ali so ti vikarji katoliške vere;

(Dalje v prihodnji številki)

Slovenska fizikturna zveza se je preimenovala v Slovensko športno zvezo

Slovenska fizikturna zveza je imela v soboto v prostorih slovenskega dijaškega doma v Celovcu svoj redni občni zbor, katerega so se poleg zastopnikov domačih športnih društev udeležili tudi delegacija Zveze telesnokulturnih organizacij Slovenije, ki jo je vodil Jože Vild, delegacija Zveze slovenskih športnih društev v Italiji pod vodstvom Vojka Kocmana, delegacija organizacijskega komiteja „Trnovskega maratona“ in tajnik Zveze slovenskih organizacij dipl. inž. Feliks Wieser. Karakteristično za ta občni zbor je bilo tudi to, da je bil sprejet predlog, da se SFZ preimenuje v Slovensko športno zvezo.

Zbrane zborovalce je pozdravil predsednik SFZ Danilo Prušnik. V svojem obširnem in izčrpnem poročilu je uvodoma ugotovil, da je v zadnjih letih vedno več športnega udejstvovanja in tudi zanimanja za športno problematiko koroških Slovencev. Vzrok temu je vsekakor to, da pri naših športnikih raste samozavest. Razna izzivanja in psovke ter celo fizični napadi niso vzeli našim športnikom poguma; nasprotno še bolj so jim dali vzpona in volje, da hočejo nastopati kot slovenski športniki. In ker morajo slovenska športna društva biti včlanjena v različne športne zveze večinskega naroda, če se hočejo udeleževati na tekmovanjih, pride premnogokrat do težav, ker športni funkcionarji smatrajo naša društva kot manvredna oziroma drugorazredna. Povsod kjer nastopajo naša društva se le-ta ne borijo samo proti svojim nasprotnikom, temveč so tudi tarča skrajno netolerantne publike in mnogokrat tudi „pristranskih“ sodnikov. O teh številnih in sramotnih primerih smo že mnogo poročali v koroškem slovenskem tisku. Trenutno je na dvojezičnem ozemlju Koroške še premalo slovenskih športnih klubov in zato je ustanavljanje novih klubov,

sekcij in drugih športnih ustanov poglavitna naloga strešne športne organizacije koroških Slovencev. Polem ko je tovariš Prušnik na široko in izčrpano orisal različne probleme posameznih društev ter nakazal nadaljne potrebe in naloge, ki jih ima zveza, je zaključil svoje poročilo z ugotovitvijo, da je dejavnost Slovenske fizikturne zveze postala pestrejša in da je povezava med njo in včlanjenimi društvi tesnejša in atraktivnejša in da je prav to razveseljivo dejstvo pripisati tesni povezanosti naše strešne športne organizacije s športnim življenjem v Sloveniji, ki nam nudi velike možnosti vsestranskega športnega razvoja.

Iz tajnikovega poročila (tajnik mag. Anton Malle je bil službeno zadržan), ki ga je podala Rezika Prušnik je bila razvidna pestra paleta športne dejavnosti — pohod „Po poteh partizanske Ljubljane“, nogometni turnir prijateljstva, smučarski tečaji, namiznoteniški turnir v Selah, I. srečanje športnikov obmejnih dežel na Ravnah, seminar za športne delavce v Strunjanu in morda največja pridobitev na našem športnem obzorju; izgradnja skakalnice in ustanovitev kluba za smučarske skoke na Obirskem ter

še razne druge dejavnosti. V teku tokratnega občnega zbora se je razvila zelo živahna in konstruktivna diskusija, ki je pokazala, kako kritično se gleda na razne športne dejavnosti, ki pa imajo vsaka svojo upravičenost.

Posebna točka dnevnega reda je bila sprememba pravil. Kot smo že omenili je prišlo do preimenovanja Slovenske fizikturne zveze v Slovensko športno zvezo in do nadaljne spremembe, da bodo odbor zveze odslej volili na tri leta.

Po razrešnici staremu odboru, so bile volitve, v okviru katerih je bil potrjen stari odbor — predsednik Danilo Prušnik, podpredsednik dr. Janko Wiegeler, tajnik mag. Anton Malle, blagajnik Lubo Urbajs; v odboru pa so še prof. Milan Kupper, Mirko Kunčič, mag. Maja Kupper, Franci Wiegeler, dipl. inž. Feliks Wieser, Julij Iskra, Mirko Oraž, Ludvik Druml, Miha Travnik in Joži Hribar.

Stalno slovensko gledališče iz Trsta gostovalo v celovškem Mestnem gledališču

8. december je datum vsakoletnega gostovanja ene izmed slovenskih gledaliških skupin v Celovcu. Tako je bil tudi letošnji 8. december v znamenju takšnega gostovanja, tokrat Stalnega slovenskega gledališča iz Trsta.

S predstavo Župančičeve tragedije „Veronika Deseniška“, pod vodstvom režiserja Jožeta Babiča so se tako začele prireditve v počastitev 100-letnice rojstva pesnika Otona Župančiča, ki bodo januarja prihodnjega leta dosegle svoj višek.

Gostovanje Tržačanov v Mestnem gledališču in že mnogim znana ter še vedno zanimiva vsebina drame o usodi Veronike Deseniške in celjskih grofov, je privabilo mnogo ljudi iz vsega dvojezičnega koroškega ozemlja, tako, da je bilo gledališče popolnoma zasedeno. Tržaški odrski ustvarjalci, ki so nam znani že iz mnogih drugih uprizoritev, so ponovno pokazali svoje sposobnosti. Tako so s svojim izvajanjem navdušili številne gledalce, med njimi tudi zastopnike obeh osrednjih slovenskih organizacij, jugoslovenskega generalnega konzula Milana Šamca, konzula Petra Župančiča ter italijanskega generalnega konzula. Po prireditvi so se vsi zadovoljni vračali domov, morda nekateri pod vplivom tragičnega razpleta in konca mlade Veronike Deseniške nekoliko manj zgovorni.

Slovensko prosvetno društvo v St. Janžu vabi na

KULTURNI VEČER

v soboto 17. decembra 1977 ob 20. uri pri Tišlarju v St. Janžu s sledečim programom:

- Predavanje z barvnimi diapozitivni — Potovanje po Sovjetski zvezi I. del, Moskva - Leningrad - Kiev - Riga - Tallin; predava prof. Stefan Pinter
- v drugem delu večera berejo iz svojih del: Jožica in Danica Čertou iz Slovenjega Plajberka ter Joži Turk in Miha Pečnik iz St. Janža

Pridite in pripeljite s seboj vaše znance na ta domači kulturni večer. Za topla dvorana bo poskrbljeno.

Društveni odbor

Starosta slovenskih planincev na Koroškem Jozej Miklavčič obhajal svoj 80. rojstni dan

V torek bo starosta slovenskih planincev na Koroškem, Jozej Miklavčič iz Ščedra pri St. Jakobu v R. obhajal svoj 80. rojstni dan. Naši planinci so mu za to priložnost v gostišču Dobernik pd. pri Primku na Reki priredili skromno slovesnost, katere so se udeležili tudi visoki predstavniki Planinske zveze Slovenije — dr. Miha Potočnik, Tone Bučar in Franjo Klotnik. Poleg planincev so našemu slavljencu čestitali tudi predsednik Slovenske športne zveze v Celovcu, Danilo Prušnik, visoki predstavniki Zveze telesnokulturnih organizacij Slovenije in Zveze slovenskih športnih društev Italije.

Ni ga koroškega Slovenca, ki ne bi poznal ali vsaj slišal o Jozeju Miklavčiču, to je možu, ki je v svojem življenju moral tudi mnogo pretrpeti zaradi svojega trdnega značaja in zvestobe do svojega vedno zapostavljenega ljudstva. V času nacizma so ga z družino vred pregnali z drage domače grude. Po večletnem trpljenju se je srečno vrnil domov in se spet posvetil stari „strasti“ planinstvu. Za posebne zasluge pri gradnji prve slovenske zamejske planinske postojanke „Koče nad Arihovo pečjo“ na Blešči planini so mu naši planinci poverili odgovorno funkcijo gospodarja koč, ki jo Jozej, tako ga kličejo najožji prijatelji tu in onstran Karavank, izpolnjuje z veliko predanostjo in ljubeznijo. Ker on ni mož besed, temveč dejanj, uživa veliko spoštovanje tudi med mladino, s katero ima še posebno priske odnose. O tem smo se lahko prepričali na lastne oči ob dia-predavanju Tonija Valentinišca, kjer smo ga videli v slikah vsega srečnega sredi

vesele mladine. Za velike zasluge v planinstvu mu je PZS pred leti podelila priznanje v obliki zlate značke.

O vsem tem in sploh o liku tega povsod spoštovanega in prizadevnega planinca je v imenu Slovenskega planinskega društva govoril predsednik nadzornega odbora SPD v Celovcu, inž. Danilo Kupper in mu čestital z iskrenimi željami, da bi ga imeli še mnogo let med nami. Čestitkam se je pridružil predsednik Planinske zveze Slovenije, dr. Miha Potočnik. V svojem govoru je poudaril tesno povezanost planincev matične dežele Slovenije s slovenskimi planinci na Koroškem in želel našemu pravičnemu boju za dosego pravic mnogo uspeha in zagotovil s strani matične domovine vso podporo. Ob tej priložnosti je slavljencu predal tudi visoko priznanje — „pobvalo za dolgoletno zaslužno delo v slovenskem planinstvu“, ki ga podeljuje Planinska zveza Slovenije najzaslužnejšim slovenskim planincem. In ker je pred nedavnim tudi predsednik PZS dr. Miha Potočnik obhajal svojo 70-letnico, so mu naši planinci poklonili darilo v obliki „emblema“ Slovenskega planinskega društva (ročno delo), ki ponazarja Baško jezero z Jeko v ozadju.

Naš jubilat Jozej Miklavčič se je ves ginjen in prevzet iskreno zahvalil za izražene čestitke in obljubil, da bo še naprej z vsemi razpoložljivimi silami delal za dobrobit slovenskega planinstva na Koroškem, katerega cilj je razvijati tovarštvo in prijateljstvo med narodi in ljubiti vse tisto, kar je resnično naše — naš materinski jezik in našo drago domovino.

Bilčovs

Nepretfgana nit žalostnih novic

Niso se nam še posušile solze ob žalostnih dogodkih, ki so pred nedavnim pretresli našo faro; o katerih smo v zadnjem času poročali v Slovenskem vestniku in že je spet neizprosna smrt posegla v naše vrste in nam iz naše srede ugrabila dve žrtvi — 86-letnega Šoštarjevega očeta in 19-letno Marjanko Kropivnik. V Spodnji venci, ki spada pod velinjski zvon bilčovske podružnice je nepričakovano umrl Anton Mihor pd. Šoštarjev oče, ki smo ga vsi poznali kot stebra zavednosti koroških Slovencev. Od svojega prepričanja ga ni odvrnila niti strahovlada fašističnega režima v letih 1938 do 1945. Stal je kot mejnik. Dasi ni imel velikega posestva je trdo branil to kar je imel, da ohrani podedovano posest tudi svojim naslednikom. Njegov konjček je bil, da je rad prebiral knjige in zato je vedel mnogo povedati povrh pa je bil še zelo šaljiv in družaben. Bil je med zadnjimi „vadovci“ na nekdanji kmečki „hojseti“, katerega vloga je bila vabljene po naših vaseh na ženitovanje. Z njegovo smrtjo je šlo precej naših šeg in navad v grob. Pokojnega smo pokopali 24. novembra na pokopališču naše podružnice v Velinji vasi. Za njim žalujejo težko prizadeti žena in dve hčerki, katerim izrekamo naše globoko sožalje. V slovo mu je zapel naš domači pevski zbor.

Kot že omenjeno pa še ni bila polna kupa žalostnih dogodkov. V Bilčovsu je po daljši težki bolezni umrla komaj 19-letna Marjanka Kropivnik, ki se je poročila pred dobrim pol letom. Pred nedavnim je bila še na pogrebu njenega strica Tomija Lesjaka, danes pa že počiva na bilčovskem pokopališču. Tragična smrt mlade žene je globoko pretresla široko javnost. Vsi ki smo jo poznali kar ne moremo verjeti, da tega nekdanj veselega in prijaznega dekleta, ki je uživalo spoštovanje vseh občanov, danes ni več med nami. Kjer je bila

Marjanka je bilo prijetno združje, saj je prav ona s svojim zdravim humorjem skrbela zanj. Pa naj je to bilo v šoli, ko je hodila v slovensko gimnazijo v Celovcu ali v planinah in gorah, ki jih je tako ljubila. Zelo jo pogrešajo bilčovski prosvetlaši, saj je bila njih aktiven ud in pa tudi naši planinci, s katerimi je preživela nekaj lepih ur v gorski naravi. Mnogo prerana smrt nesrečne Marjanke je pa še prav posebno prizadela njenega moža in starše, ki so tako zgodaj zgubili ženo oziroma hčerko. Ogromna množica pogrebecev prejšnje nedelje je prepričljiv dokaz, kako priljubljena in spoštovana pri prebivalstvu je bila Marjanka.

Hudo prizadeti družini tukajšnjega poštnega uradnika Lorija Kropivnik in njegovi ženi ter Marjankinemu možu Gerhardu Kropivnik izrekamo naše globoko sožalje.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku prireja za ljubitelje zimskega športa

SMUČARSKÉ DNEVE

od 26. do 30. decembra 1977 na Kopah pri Slovenjgradcu.

Ob zadostnem številu udeležencev močno znižana cena. Za tiste, ki nimajo lastnega prevoznega sredstva bomo poskrbeli prevoz.

Dnevna karta stane 70 šil. Odhod iz Pliberka vsak dan ob 7. uri, povratek ob 17.30 uri.

Interesenti naj se javijo telefonično (0 42 35) 22 56

Odbor

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 5 50 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. J. Drava, Celovec - Borovlje.

Miklavž v St. Primožu

V okolici St. Vida v Podjuni je sveti Miklavž hodil zadnja leta kar od hiše do hiše, kar je bilo seveda zelo zamudno, tako da je imel polne roke dela in da je to delo komaj zmogel. Da bi ga nekoliko razbremenili in njegov praznik naredili še bolj veličasten, je Slovensko prosvetno društvo „Danica“ pripravilo spevoigro „Miklavž prihaja“.

Za Voglov oder je bil zbor angelov skoro premočen. V novih oblekah so s preprostimi plesi ubrano in sveže pod vodstvom Danice Kežarje zapeli svoj „Mi angelci smo mali“. Potem, ko sta nebeški čevljar (Stanko Wakounig) in krojač (Maks Wutej) tožila o obilnem delu okrog Miklavža, se je kolona angelov s svetim Petrom (Franci Polzer) na čelu podala na zemljo — v St. Primož. Angelček Koderček (Barbara Štern) in parkeljčka Skratulin (Sadnik Franc) in Kosmatin (Polzer Stanko) so se na primeren način prepričali, če so res prišli v St. Primož. Nato je v nebeškem zboru mogočno prikorakal Miklavž (Hanzi Hobel) in si iz nabito polne dvorane izbral okrog sto otrok in jih obdaroval. Skoraj bi človek mislil, da v okolici St. Vida živijo samo pridni ljudje, ker običajnega pekla, ki ga vsebuje opereta, ni bilo. Pri obdarovanju pa smo le videli, da je še dosti takšnih, s katerimi bi imel tudi parkelj veselje.

Množičen obisk je dokazal, da bi bilo potrebno miklavževanje pripraviti vsako leto, saj bi se na takšen način lahko ohranil še naprej lepi stari običaj. Za otroško skupino SPD „Danica“ je to dobrodošla priložnost za nastop, poleg tega pa takšne prireditve nagovorijo še dosti drugih ljudi, ki sicer na običajne igre ali koncerte ne pridejo več. Miklavževanje pri Voglu je lepo uspelo, tako da lahko rečemo, da se je vloženi trud vsekakor izplačal.

Ne nazadnje naj bo izrečena zahvala Hanziju Kežarju, da je naučil odrasle petja in Marku Marku za režijsko pomoč.

Pestra dejavnost dijaškega doma SŠD v Celovcu

Pozno se oglašamo, čeprav smo že resno začeli z delom v našem dijaškem domu. Domska skupnost smo poživili s tem, da smo izvolili nov odbor s predsednico Majo Haderlapovo na čelu. Gotovo vas bo zanimalo, kaj je domska skupnost. To je organizacija gojencev, kjer imajo leti svoje pravice in pa tudi dolžnosti, v okviru katerih se odvijajo vse domaške dejavnosti kot so to kultura, šport, informacija, umetnost itd. Preko domske skupnosti gojimo tovariške odnose med vzgojitelji in gojenci. Z našimi dejavnostmi uresničujemo vzgojno izobraževalni program, ki smo ga skupno z vodstvom doma izdelali ob začetku šolskega leta.

V prvi vrsti nam je dolžnost, da se temeljito pripravljamo za šolo, kajti vsak je zavzet, da bi z uspehom izdelal svoj razred. K našim dejavnostim spada tudi obisk slovenskih kakor tudi nemških prireditev v Celovcu. S tem imamo priložnost znati se v družbenem življenju izven doma.

Pri izvajanju različnih dejavnosti smo zelo uresnični, ker nam manjkajo primerni prostori. Na razpolago imamo samo en večji prostor, v katerem igramo namizni tenis, mali

nogomet, predvajamo filme, se zbiramo na sestankih, plešemo, prirejamo družabne igre, skratka vse skupinsko delo se odvija tam. Poleg tega smo si priborili še en majhen klubski prostor, v katerega smo letos postavili knjižno omaro. Naš knjižničar Igor Schellander, bi rad uspešno vodil knjižnico, pa mu primanjkuje knjig. Zato se priporočamo, da bi nam kdo pomagal s knjižnimi darovi. Poleg omare nam je Slovensko šolsko društvo kupilo še barvasto televizijo z lepim podstavkom, ki ima v spodnjem delu police za gramofon in plošče. V tem prostoru se odigrava predvsem kulturna dejavnost, priprave za prireditve, predavanja itd. Letos smo imeli zelo visok obisk. Obiskali so nas predstavniki zavodov za šolstvo iz vse Slovenije z direktorjem Borisom Lipužičem na čelu. Prijetno nam je bilo, ko smo videli, kako se zanimajo o življenju gojencev v našem domu.

Pred nedavnim je vodstvo doma priredilo v našem domu predavanje o domski vzgoji, ki ga je posredoval zavod za šolstvo s predavateljem prof. Antonom Skokom iz Kopra. Predavanja so se na povabilo udeležili tudi domski pedagogi iz Mohorjeve in Marijanišča. Veseli smo, da

imajo naši vzgojitelji možnost izpopolnjevati se poleg praktičnega dela tudi še teoretično. To nam daje pomirljiv občutek, kajti bolj kvalificirani domski pedagogi nas bodo morda bolj razumeli in nam lažje pomagali pri reševanju naših problemov.

Obisk sovrstnikov v tržaškem dijaškem domu

V petek 2. decembra nam je vodstvo doma posredovalo srečanje z gojenci tržaškega dijaškega doma. Takoj po končanem pouku nas je čakal mali kombi in nas preko Ljubelja in Ljubljane pripeljal do Sežane. Med potjo smo se sedmo- in osmošolci zabavali med seboj in kritično opazovali pešce in voznike avtomobilov. Na vožnji so nas spremljali naša ravnateljica doma in vzgojiteljca.

Na italijansko-jugoslovansko mejo nas je čakal ravnatelj dijaškega doma v Trstu, tovariš Ludvik Švab. Ob mraku smo prispeli v Trst — mesto se je lesketalo v tisočerih raznobarnih lučkah, ki so odsevale v morju. V domu nas je sprejel predsednik domske skupnosti Kranjčiček Marko. Porazvrstili so nas v spalnice in po obilni večerji smo se pogovarjali z gojenci doma. Okoli dvajsete ure se je napolnila velika domska dvorana s starši gojencev, profesorji ter političnimi in kulturnimi funkcionarji. Prireditev je otvoril ravnatelj doma nato je pozdravil predsednik domske skupnosti. Navzoče je pozdravila tudi predsednica naše domske skupnosti Maja Haderlapova ter na kratko orisala življenje in delo v našem dijaškem domu. Bila je nagajana z burnim aplavzom. Oba predsednika domskih skupnosti sta izmenjala skromna darila, ki sedaj spominjajo na prvo srečanje in tovariško sodelovanje. Po pestrem kulturnem sporedu je sledila prosta zabava. V soboto so nas študentje spremljali po mestu. Imeli smo tudi priložnost obiskati slovensko srednjo šolo „France Prešeren“. Medtem ko so se vzgojitelji, profesorji in ravnateljica šole zbrali v ravnateljstvu, smo se dijaki pogovarjali o naših političnih, šolskih in družbenopolitičnih problemih.

Vtisi, ki smo jih dobili med kratkim bivanjem v Trstu, nam bodo ostali v lepem spominu. Sklenili smo, da bomo gojili stike in izmenjavali izkušnje. Po kosilu smo se hitro poslovili, kajti dolga pot domov nas je prisilila k takojšnemu odhodu. Pot nazaj nas je vodila preko Vidma, Trbiža v Celovec.

Dolžnost nam je, da se našemu vodstvu dijaškega doma in SŠD, ki nam je omogočilo, da smo bili deležni lepega izleta in prijetnega srečanja z našimi sovrstniki, najiskrenejše zahvalimo.

Poročilo o občnem zboru Kluba slovenskih študentov v Salzburgu - KSŠS

Svoj občni zbor je imel KSŠS dne 4. 12. 1977. Čeprav klub v svojem enoletnem obstoju pravzaprav ni deloval zelo aktivno, je bilo tokrat pričakovati, da bo v naslednji delovni dobi klubsko delovanje bolj pestro in da bo več slovenskih študentov, ki študirajo v Salzburgu, delovalo v klubu.

Na občnem zboru (ki je bil kot že rečeno 4. 12. 1977), pa so klubaši po dolgi in burni debati prišli na mrtvo točko. Nekateri, to so tisti, ki po navadi najbolj govorijo o sožitju, sodelovanju, angažmaju, niso bili več pripravljeni podpreti klub v svojem delovanju. Namerna ideologiziranja kluba — v klerikalističnem smislu — in upor iz teh vrst proti sodelovanju kluba v SOLKOMu — Salzburškem solidarnostnem komiteju za pravice manjšin — sta bila glavni oviri pri izvolitvi novega odbora. Zaradi prevelikih interesnih razlik ni kazalo drugače, kot da se Klub slovenskih študentov v Salzburgu po enoletnem obstoju razpusti. Ta predlog je bil več ali manj soglasno sprejet.

S tem je odklenkalo Klubu slovenskih študentov v Salzburgu.

Franc Wakounig

... in propad KSŠS

Pred propadom kluba slovenskih študentov v Salzburgu ni bilo velikot, najmanj pa delovanja v smislu statutov, še manj pa vzpona KSŠS. Na zadnjem občnem zboru 4. 12. 1977 smo takimenovani klubaši razpustili šele pred dobrim poldrugim letom ustanovljeni KSŠS. Vzroki za razpustitev so jasni: premalo angažmaja pri klubskem delu, prevelike interesne razlike klubašev, različno ocenjevanje boja za pravice manjšin itd. K propadu KSŠS pa spadajo tudi težke in boleče

psovke nekaterih slovenskih bogoslovcev, katere so naperili proti nam članom solidarnostnega komiteja za pravice manjšin v Salzburgu: mnenja so, da naj KSŠS ne sodeluje pri solkomu, ker se tam zbirajo tamo „tipi, ki o koroški in slovenskem narodu niti najmanjšega pojma nimajo“; ker so v solkomu itak sami „komunisti in levičarji“. Neki fleten slovenski bogoslovec pa se je o nemškogovorečih demokratih, ki se solidarizirajo z bojem za človekove pravice naše narodne skupnosti na koroškem izrazil takole: „Kaj pa enega takšnega briga, kaj se na Koroškem dela“. Takšne izpade proti solzburškemu solidarnostnemu komiteju za pravice manjšin pa bi nekateri slovenski bogoslovci po mojem mnenju lahko opustili, ko je menda za nje že „samo po sebi“ razumljivo, da ne sodelujejo pri solkomu.

Treba je prisluhiti vetrovom, sploh pa takšnim, ki čudno zvenijo.

France Merkač, Salzburg

Borovlje

Naše SPD „Borovlje“ je v ponedeljek zvečer priredilo v naši društveni sobi zanimivo in poučno predavanje o zdravstvu, to je največjem bogastvu, ki ga more posedovati človek. Predavateljica je bila prof. Semonetova. Na izredno zanimiv in poučen način nas je seznanila, kako si lahko ohranimo zdravje, pri katerem ima hrana prav posebno vlogo. Zanimivo je bilo slišati, da imajo najboljši življenjski standard skandinavski narodi, katerim sledi ostala Evropa; najslabše pa je v nerazvitih državah. Medtem ko se pri nas borimo proti debelitvi, pa v nerazvitih deželah nekateri celo umirajo od lakote. Iz tega sledi, da je za naše zdravje najbolj primerna zmernost.

Vsi, ki smo bili na predavanju, smo se hitro vživeli v materijo, to pa predvsem zato, ker nas je predavateljica na svojstveno zanimiv način znala povesti v skrivnostni

SREČANJE MATURANTOV

Srečanje maturantov letnika 1965 bo letos v sredo, dne 21. decembra 1977 ob 18. uri v Hotelu Europapark v Celovcu.

svet, ki odloča o različnih usodah našega življenja. Obisk takšnih predavanj priporočamo tudi drugim društvom, predavateljici pa izrekamo zahvalo za ta lepo uspeli večer.

I V A N C A N K A R

19

Črtice in novele

1907—1909

„KAJ SEM STORIL, O GOSPODI?“ ZGODOVINSKA ČRTICA

Marko se je začudil.

„Tudi teta Hana je rekla, da ceste niso varne! Jaz pa bi le rad vedel, čemu da niso varne — čemu da ne zame, ki nikomur nisem žalega storil!“

Gospod ga je potrepal po rami.

„Blagor ti, da še nikomur nisi žalega storil, in še bolj ti blagor, da ne veš, čemu da ceste niso varne! Zatorej nič ne izprašuj ter doma ostani!“

Marko pa se ni vrnil, temveč se je z urnim korakom nameril v mesto. Prej je hodil križem po ulicah brez cilja in smeri, zdaj pa je videl smer in cilj.

„Izpraševal bom, dokler mi ne povedo, zakaj da ceste niso varne!“

Pač je videl, da za tatove, razbojnike in mnogotere druge grešnike ni varna očitna cesta in da jim je bolje, če se skrivajo po brlogih. Ali on, Marko, ni storil nikomur žalega. Tudi je vedel, da se ob vojnem času ljudje ne izprehajajo po takih krajih, koder frče sovražnikove krogle. Ali je vojska v deželi?

„Povprašam!“ je rekel Marko ter je stopil do gospoda, ki je prišel mimo.

„Ali je vojska v deželi, gospod?“

„Molči in domov se poberi!“ mu je odgovoril gospod.

„Vojske ni!“ je pomislil Marko. „In če vojske ni, je cesta varna zame, ki nisem nikomur žalega storil!“

Šel je dalje in je prišel do ovinka; tam je stal stražnik,

zgrabil je Marka za ovratnik ter ga je stresel in zalučil v stran, da je butil ob zid.

„Čemu?“ je vzkliknil ves osupel.

„Cesta je zaprta!“ je rekel stražnik.

Marko je gledal od daleč, da bi videl in spoznal, čemu da je cesta zaprta. Nič se ni razlikovala od drugih cest; hiše so bile kakor vse druge hiše, ne bolj gosposke, pa tudi ne bolj siromašne, le da ni bilo nobenega človeka razen stražnikov.

Kakor kamen je legla skrivnost na Markovo srce. Tako bi stal v gluhi noči sredi pustinje.

„Nekaj je med ljudmi, nekaj hudega... pa skrivajo pred menoj in mi nikoli ne bodo povedali!“

Občutil je žalost in sram.

„Že mnogo sem grenkega skusil, že mnogo butar sem nosil. Zakaj mi ne razodenejo še te hude skrivnosti? Ne bi umrl! Majhen sem, pa sodijo, da sem slab!“

Napotil se je, da bi sam razodel skrivnost ljudi.

„Ne vrnem se domov, dokler ne vidim!“ je rekel

Začul je od daleč trušč in viko, pa je planil tja. Vedel je: „Tam je razodetje!“

Zmračilo se je bilo že popolnoma, svetilke so gorele.

Marko je hitel najprej naravnost, nato pa je zaokrenil v drugo stran; zakaj trušč se je nenadoma oglašil od drugod.

„Beže!“ je izpreletelo Marka. „Kam beže in čemu?“

Tekele je, da je bil ves zasoplen; potil pa se ni, temveč mraz mu je bilo, da so mu zobje šklepetali. Komaj je dospel do visoke cerkve je butnil naravnost v gručo ljudi, ki so hoteli kakor brez cilja.

„Kam?“ je vzkliknil Marko.

Spotaknil se je in se je zvrnil, toda vstal je takoj in je hitel, kamor so drugi hoteli. Okrenil se je v teku, da bi videl sovražnika; tedaj pa ga je nenadoma udarila močna pest na prsi. Ozrl se je osupel, pa ni videl nikogar. Stal je pred cerkvenimi vrat, vsi drugi so bežali v noč. Tedaj pa se je visoka temna cerkev zamajala. Marko je obedve dlani pritisnil na usta in se je zgrudil.

„Streljali so!“ je vzkliknil iz daljave hripav glas.

Pod dremotno svetilko je ležal Marko; vzdignil je mokre

dlani in je pogledal. V silni grozi je planil na kolena.

„Kaj sem storil, o Gospod?“

Nato pa mu je bilo blago pri srcu, kakor da ga je prijazna roka pogladila po laseh.

„Blagor ti, Marko!“

Legel je na kameniti prag in je zaspal...

GOSPOD VAYRA

Po dolgih mesecih sem se vrnil v tiste kraje, ki so popili mojo mladost, kakor žejni cestni prah popije pomladanski dež: zarosilo je iz oblaka, a blagoslova nič in nobenega spomina. Moje srce je bilo še vse polno svetlih in milih podob iz domovine; kar sem okusil lepega — pa če le napol zavedno in brez hvaležnosti —, je bilo oblačeno z mehkim bleskom. Mnogo ur, mnogo dni sem videl, ki jih nisem spoznal in ne do dna užil, ko so šli jasni in smehljajoči mimo mene. Zdaj bi jim dal roko, zdaj bi jih ne izpustil, poljubljaj bi jih, pil vse do mraku njih slast — a Bog moj, kje so zdaj! Samo še z očmi hrepenja jih gledam; smehljajo se mi in vse lepši so nego tedaj, ko so stali pred menoj, ko so me vabili in jih nisem spoznal...

Iz svetlobe in sladkosti je privrela bolešt; izlila se je — studenec med lokami — pod soncem; in še sama je bila vsa bleščeča. Kako bi zdaj gledale te oči, ki so videle čistejšje veselje in slajšo bridkost — kako bi zdaj gledale v sivi mrak, kjer se uro za uro, vek za vekom vali nizkotna vsakdanjost v vsakdanjo nizkotnost? Kako bi mogel zdaj še gledati, kar mi je bilo prepreglo s sivo in težko mreno vso mladost, tako da se je mukoma vilo hrepenenje proti meglenemu soncu?...

Bojim se — in ker se bojim, se bo zgodilo čez noč, tiho, neopazno: tudi te svetle, mile podobe, ki sem jih v srcu prinesel s seboj, tudi te bo prepregel ogromni pajk s težko, sivo pajčevino. Megla bo zastrla to prijazno sonce, ki me zdaj še pozdravlja iz smehljajoče daljave; v pusto, pozno sen, pod mrzlimi vetrovi in meglami vzdihujočo, se bodo pogreznile vesele pomladanske pokrajine in srce bo dvomilo, če so bile

Moje sanke

Stanovali smo čisto na koncu mesta. Naprej od naših hiš ni bilo nobene hiše več. Za naselbino je zevala velika jama, podobna majhni dolini. Prej so tam kopali ilovico za opekarno. Kasneje so opekarno opustili. Prišli so delavci, med njimi moj oče. Ogleдали so si opuščena poslopja opekarne, jih popravili in si napravili domove. Jamo, ki je bila razkopana podobna velikim gnojni rani, vsekali v zelenilo travnikov, je prerasla trava in često jo je zalila voda. S to jamo smo imeli otroci svoje veselje. Če je bila poleti v njej voda, smo se malo zahtevni kopali v njej, čeprav smo potem smrdeli po stoječi vodi kot najbolj zanemarjeni ljudje.

Tudi pozimi je bila jama naš prostor; starejši niso hodili tja, saj niso imeli tam kaj iskati. Če na jesen voda ni odtekla, je bilo v jami dovolj ledu. In led je bil širen, bregovi so bili daleč vsaksebi. In kaj je slajšega na svetu kot zapeljati se po ledu. Nikarj kasneje nisem doživljal tako velikih užikov. Še danes bi se s slastjo drsal po ledu, saj smo si otroci dobesedno kradli te užitke. Brž ko nas je kateri starejših zalotil „kako živamo čevlje“, nas je zapodil domov, ker je bilo škoda čevljev in led bi se lahko udril. Sedaj pa je prepozno za drsanje po ledu. Odrasla sem, sama svarim otroke pred nevarnostjo ledu in globoke vode in moram paziti nanje. Tudi spodobni se ne odraslemu človeku poditi se brez drsalok po ledu. Ljudje bi ga imeli za neumnega. Pa je škoda!

Na bregovih ribnika smo se sankali. Celo skakalnice smo si tam delali, čeprav takrat še niso bile tako znane kot danes. Vsa smola pa je bila v fem, da nisem imela sank. Srečna sem bila, da sem sploh smela v maminih ali očetovih čevljih na sankališče, a moji čevlji so morali biti suhi za šolo. Tako mi ni preostajalo drugo kot da sem oprezovala za sankami drugih otrok. Otroci pa so imeli sanke tako velike, da so se lahko peljali na njih tudi po trije. Če sem se zapeljala na tujih sankah, sem v zahvalo morala peljati prazne sanke v breg. Včasih si pa tudi zaman prosil, da bi smel prisesti. Lastniki sank so se hoteli voziti na trebuhu, da so sanke dalj zdrčale. Takrat smo taki, brez sank, ostali na vrhu. Cepetali smo od mraza in gledali za srečnejši, ki so se spustili po trebuhu s sankami, kako daleč se bodo zapeljali. Če se je sankoč samo za ped dalje peljal kot običajno, smo temu pripisali velik pomen. Sankoč je v naših očeh pridobil na ugledu.

Tako rada bi imela svoje sanke! Najraje bi imela velike, narejene pri kolarju, če pa takih ne, pa vsaj majhne, le da bi bile okovane in da bi daleč peljale. Toda na sanke pri nas doma še misliti ni bilo! To bi bil prevelik izdatek. Zato za kupljene sanke doma tudi moledovala nisem.

Mojemu očetu je bilo odveč, kadar sem prišla s sankališča vsa kisa in čemerna, če me niso drugi vzeli na sanke. Zato je kar na lepem vzel deske v delo. Deski sta bili dve pedi visoki, neostruženi in še tako novi, da sta dišali po smoli in gozdu. Deski je izpodrezal, da sta bili zaokroženi, čez je pribil latji za sedež. Glasno je dihal, ker se je žaga zagrizla v mlad les in ni hotela naprej. Nisem dala miru, dokler jih ni okoval še s pločevino starih škotel.

Sam mi jih je peljal na sankališče. Hodil je z

nerodno trdo hojo, ker je imel eno nogo malo krivo, a ves je bil nasmejan.

Vsi otroci so se spogledali, ko je moj oče pripeljal sanke. Nobenega drugega očeta ni bilo na sankališču. Po mojem mnenju so mi bili otroci nevoščljivi i zaradi očeta i zaradi sank.

Potem je oče postavil sanke na breg. Robove je odrgnil s snegom, preizkusil njih trdnost in slednjič odločil:

„Pokazal ti bom, kako se boš nadlje peljala z njimi!“

Nekajkrat je podrgnil še s sankami po snegu, da bi bolj drčale. Potem jih je preizkusil tako, da je sedel nanje. Slednjič se je malo odmaknil od roba in se od daleč na trebuh zaletel z njimi. Sanke čez rob! In takrat so se zagugale kot zibelka, ker so bile preveč zaokrožene. Oče se je prevrnil čez glavo kot je bil dolg in širok in se trkljal po bregu. Kapa se mu je kar skrila v snegu. Sanke so se obrnile narobe. Oče je bil ves bel kot bi se povaljal v moki.

Za čuda se otroci niso smejali. Vsakemu izmed nas bi se smejali, če bi se prevrnil. Morda so nekje začutili, da ne gre samo za padec, ampak za mnogo več. Oče se je ustavil na robu ob ledu. Pobiral se je okorno, ves čas stepajoč s seboj sneg, izza vratu, z las, z obleke. Potem je pobral kapo in okorno odšel z brega. Nekaj nebogljenegega, potlačenege je bilo v njegovih nizki postavi.

Jaz pa nisem odnehala. Nisem se mogla sprizniti z mislijo, da bi bile moje sanke zanič in kdo ve zakaj bi še rada dokazala, da so mo-

Maček Bonifacij je bil najbolj spodoben maček na svetu. Vsako jutro se je dolgo umival s tačko in ličil. Potem se je pogledal v zrcalo, da bi ugotovil, ali je urejen. Ko so bili brki lepo ravni in dlaka počesana nazaj, je bil zadovoljen, vesel si je pokimal in zamijavkal (žal ni znal žvižgati).

Njegovo najljubše delo je bilo lenobna predenje. Tako počno vsi običajni mački zemeljske oble. Maček Bonifacij pa je tudi rad pletel. Priskrbel si je volno in dve pletilki ter vztrajno pletel. Zimskega puloverja, ki ga je nameraval napraviti, je bilo iz dneva v dan več, in kadar so se pred njegovo košaro, v kateri si je uredil bivališče, sprehajale poredne miške, se je zviška ozrl nanje, nato pogledal v strop in rekel: „Ne, hvala, jem samo prepečenec.“ Bil je vendar najbolj spodoben maček na svetu.

Toda nekega dne je bil porušen njegov mačji mir. Ko je za nekaj trenutkov odložil pletenje, da bi malce zadremal (vse je delal po urniku), je pridrvel k njegovim košari strašni pes Hrustač. Bil je zloben in slabo vzgojen, zato se mu je maček Bonifa-

dlake. Vse to je Bonifacij upošteval, ko je urno splezal na najvišje drevo. Jaj, kako se je nasilnež jezil! Lajal je in rentočil, s šapami se je vzpenjal na drevo, toda Bonifacij je bil na varnem. In kaj je storil Hrustač? Ko se mu je izjalovila nemarna

Maček Bonifacij

cij vedno izognil v velikem laku.

Tokrat je bil Hrustač še posebno nevaren. Dlaka se mu je naježila, jezik se mu je povetil skoraj do tal in gledal je zelo grozljivo. Bonifacij je bil sicer pogumen maček, toda Hrustač je bil večji in povrh vsega še neolikan. Nikoli si ni počesal

zamisla, da bi zlasal nedolžnega muca, je sklenil, da mu jo bo kako drugače zagodel. Vzel je njegovo pletenje in ga odnesel v svojo pasjo uto. Veselo si je zalajal: „To bo kot nalašč za vzglavnik. No, pletilki bosta spodaj, da se ne bom zbodel.“

Bonifacij je razžalostil, a ker je bil dobro vzgojen muc, ni rekel nobene nespodobne be-

sedu. Najbrž jih je pogoltnil, ker ga je v grlu nekaj uščipnilo, da je moral zakašljati. Da bi šel do Hrustačeve hiše in vzel pletenje? Ne, tega si ni upal. Psi imajo velike zobe. Legel je v svojo košaro in gledal v svet z žalostnimi očmi. Tedaj pa so čisto potihlo prišle miške. Niso pozabile, kako prijazen je bil vedno Bonifacij. Prijatelj v nesreči že ne bodo zapustile. Počakale so, da je Hrustač zaspal, in tedaj so mu spretno izmaknile pletenje. Bonifacij ni mogel verjeti svojim očem. Bil je ob sapo, da nekaj časa ni rekel ne mi-jav ne čiv, to zadnje mu najbrž tudi ne bi uspelo.

Ko si je opomogel, je vzel pletenje, ga pregledal in rekel: „Dobro, da mi ni vzel zank s pletilke.“ Začel je pletiti. Prijazno je pogledal miške in dahnil: „Hvala, zelo sem vam hvaležen. Ali morda potrebujete tople šale za zimo? Dobile jih boste!“

Kaj? Kakšnega? Prinesite mi hudega, kar imate najhujšega!“

Prijel je tenko čašico s palcem in kazalcem, vzdignil oprezno, da bi se ne razlila kapljica, nato je nagnil ter izpil na dušek. Ko si je obrisal ustnice z dlanjo, me je pogledal tako veselo vprašujoče, kakor da pričakuje pohvale in priznanja. Žganje ga je omamilo, še predno ga je k ustnam nastavil; dvojce ozkih rdečih peg se mu je prikazalo na licih, tik pod očmi.

Kakor da se je nečesa prijetnega domislil, se je zazibal v tihem smehu in je potegnil denarnico iz suknje.

„Kaj pravite, koliko je tu notri?“

„Ne vem!“

„Pet kron!... Kaj?“

„Dovolj za en večer!“

Bog vedi, čemu ga je tako neskončno razveselil moj odgovor; oči so se mu zasvetile in govoril je glasneje.

„O, kako lepa beseda! Saj to je — dovolj za en večer! Kaj bi človek gledal nazaj, kaj bi mislil naprej? Dovolj za en večer!... Ali bi zamerili, gospod, če vam povem dolgo povest?“

Primaknil je stol bliže k mizi, naslonil se je z obema rokama, nagnil je glavo — kakor se pripravi človek na temeljito in obširno razlaganje.

„Kakor vam je znano, gospod, nisem iz teh umazanih in nespodobnih krajev. Surovost in neolikanost me bolita bolj nego udarec v obraz. Gospod, to ste pač sami spoznali, drugače bi ne občevali z menoj. Usoda mi je dodelila grenko življenje — ampak kdo je gospodar mojim mislim? Visoko gredo, kamorkoli se jim hoče, in nihče jim ne brani!...“

(Dalje v prihodnji številki)

PAVEL GOLIA

Kos

Pri nas zapadel velik sneg dolino je in breg.

Zapadel je devet vasi, devet vasi in cerkve tri.

Ne vidi drugega se nič kot stolpa enega vršič.

Tam gori črni kos sedi in lepo poje, žvrgoli:

O, pridi k nam čez dol in breg, pomlad, preženi mraz in sneg!

In kmalu v vse okolice naj zadehte vijolice,

vse jase in poseke vse porastejo naj jagode,

da pridejo to blagodat nekleta mlada trgat, brat,

da ves dan slušal bom njih smeh in gledal radost jim v očeh.

(Po narodni pesmi)

kdaj resnične na svetu, ali če jih je le sanjala hrepeneča bridkost; najlepši obraz, ki ga zdaj še poljublja in božajo vse moje misli, bo utonil v tiho večerno zarjo... le v težkih urah, ob poslednji bolesti bo vztrepetal natihem v razranjenem spominu...

Tako se bo zgodilo. In tedaj bom hodil po teh mračnih krajih, kakor sem hodil dolga leta: med jetičnjaki, izgnanci, zavrženci in obsojenci — brat med brati; te ozke, dolge, neprijazne ulice, te sive, temnoglede hiše bodo moj dom, kakor da nikoli nisem poznal drugega, kakor da nikoli nisem videl sonca in blagoslovljene zemlje pod njim... Kraj, čas, življenje: vse mi bo spet kakor ogromna črna stena, do neba visoka. Na ozadju te črne stene brezštevilni, mrgoleči, pisani reliefi: zavrženih blodnih duš porajanje, trpljenje, umiranje. Vsak relief vse je komaj razločen, je malo zanimiv, je brezpomemben; vsi skupaj, kakor se gneto na mogočnem, topostrmečem črnem ozadju, so strašna podoba kraja, časa, življenja...

Še malo, še en dan, še ena noč, še en trepetajoč spomin na daljno sonce — in jaz bom relief med reliefi.

Pozno pod noč sem sameval v dremotni kavarni; le dvojce, trojce svetilk je še gorelo; postrežniki so spali. V svečanu je bilo; kdor je vedril, je plesal. Prihrumelo je včas mimo okna, prismejal se; udaril je v samoto krik pijanega življenja, razlegel se daleč po ulici, utihnil Bog vedi kje — v umazanem, zakajenem brlogu.

Tisti čas je bilo, ko se sužnji otresejo okrvavljenih spon in se igrajo svobodo. Ko se na tla potisnjeni, v brezsolzni bridkosti ječeči nenadoma zasmejo, zaplešejo kakor v vročični omotici sredi blata in krvi. Ko se vsa bol čudesno izpremeni v razuzdano radost — ko blazna duša plane ter zajaše trenotek, zato da bi na njem pobegnila strašni brezkončnosti...

V kavarno je stopil gost, ki sem ga od daleč spoznal. Oblečen je bil, kakor da se je bil namenil na ples, pa da se

je premislil, ko je stal že na cesti. Vsa obleka je bila napol slovesna, napol smešna; cilindar se je svetil, ampak krajci so bili preširoki in staroverski; frak je bil ob pasu preozek, a na plečih preohlapan in škrici so bili predolgi; najbolj čudna pa je bila kričeča, rdeča, zelo umetno zavozlana pentlja pod belim ovratnikom. V takih oblačilih hodijo ljudje na veselice, kjer je ob vratih napisano: Elitehausbal aintrit cen krajcer tanc finf krajcer...

Zdel se mi je bolj bled, bolj suh in bolj upognjen, nego je bil, ko se je ženil. Oči so gledale nedolžno in pametno kakor nekoč; obraz je bil dolg in ozek; kazilo ga je, da ni imel spodaj niti enega zoba.

Tak je bil gospod Vavra.

Kdo da je bil in kaj je počel, nisem vedel nikoli in še zdaj ne vem. Pisar je bil nekje — pač daleč, zakaj njegovi čevlji so bili zmerom blatni — a kaj je pisal in koliko je služil, ni povedal nikomur, niti ne svoji nevesti. Sram ga je bilo in jezen je bil, kakor da ga je izpraševal človek o nečem nemarnem, spodobnem družbe nepristojnem. „Kaj bi o tistem — saj je prijetnih besed dovolj, lepih stvari na izbiro!...“

Ozrl se je po kavarni in očitno je bil vesel, ko me je ugledal. Prihitel je k meni, poklonil se je tako sladko in vljudno kakor nekoč. Opazil sem, da so bile njegove oči kalne in narahlo zakrvavele.

„Pa kam, gospod Vavra?“

Oprezno je privzdignil škrici in je sedel.

„Nikamor ne, gospod, nikamor! Moja nevesta...“

„Kaj?“ sem se začudil. „Kaj še nista napravila?“

„Ne še, gospod! Ampak kar se mene tiče, bom morda napravil že nočoj... To se pravi: sklenil sem, da je treba nekaj ukreniti — a kaj, gospod? To je vprašanje, ki bi ga vsi modrijani tega sveta ne razbistrili, preden bi se obesili!“

Narahlo in čisto prijetno, skoraj plaho so se nasmehnila brezzoba usta.

„Gospod Vavra, zdi se mi, da ste pijani!“

„Ne še, gospod, ne še!“ Ampak kar zdi se mi, kar čisto natanko vem, da bom nočoj še pijan!... Ne, recimo, da bi bil pijače potreben; tudi me ni zadela tolika nesreča, da bi

VODNI SISTEM DONAVA-TISA-DONAVA

je velikanskega pomena za Vojvodino

Letošnji praznik republike so v Jugoslaviji proslavili tudi z velikimi delovnimi uspehi. Kakor smo poročali v eni od zadnjih številok našega lista, so za Dan republike odprli celo vrsto novih objektov — od cest in železniških prog preko šol, otroških vrtcev in kulturnih domov do tovarn in drugih gospodarskih ustanov. Največji dosežek v tem okviru pa je brez dvoma dograditev vodnega sistema Donava-Tisa-Donava, ki tudi v mednarodnem pomenu predstavlja velikana, o čemer dovolj prepričljivo govori podatek, da so morali izkopati zanj toliko materiala kot pa za Sueški prekop.

Panonska nižina je nekoč veljala za žitnico Evrope, kar pa danes ne drži več, saj so kmetijstva drugih držav močno izboljšala proizvodnjo. Toda Vojvodina je še vedno žitnica Jugoslavije. Ta Vojvodina pa je bila pred 200 leti velikansko močvirje in posebno Banat in Bačka sta bila slabo uporabna za poljedelstvo. Danes pa je na tem ozemlju okoli 1.700.000 ha obdelovalnih površin in tako imenovana črnica ter degenerirana črnica omogočata, da se ta del Panonske nižine šteje med najbolj plodna področja vseh evropskih ravninskih predelov.

Ta plodnost, ki se kaže tudi v donosu 60, 70 in še več stotov pšenice ter 80 in še več stotov koruze na hektar, je pogojena od vremenskih razmer. Sicer je letina po vsem svetu odvisna od vremenskih razmer, vendar je bilo to v tem delu Panonije še bolj izrazito in sicer zaradi križanja zračnih mas, ki prihajajo sem z Atlantika, z zračnimi masami, ki prihajajo z afriške celine. Tu imamo tudi izrazito kontinentalno klimo, kjer temperaturne razlike — med poletjem in zimom znašajo tudi do 75 stopinj C. Od tega je odvisna tudi količina padavin, ki nasa v povprečju od 450 do 836 mm na leto, ki pa v najbolj kritičnih mesecih rasti in zorenja od maja do avgusta znaša komaj 258 mm, vsako tretje leto pa celo manj kot 200 mm. Zato so bile in so letine v Vojvodini močno pogojene od vremenskih razmer in „žitnica Jugoslavije“ ni vedno dala dovolj kruha. Statistika glede tega pove, da so v Vojvodini tekom sto let zabeležili 51 sušnih, 32 poplavnih in komaj 17 „normalnih“ let z bogatimi letinami.

Kadar letine ni pokvarila suša, so jo pokvarile poplave. Tako je na primer leta 1965 Donava prestopila bregove in poplavila ogromne površine Vojvodine ter varla tudi v sam Novi Sad. Tedaj so kmetije, delavci in pripadniki vojske vodili dolgo borbo s stihijo na 625 km okopov. Podobno je bilo pred sedmimi leti, ko je razdijana Tisa preplavila ogromna področja. Tako je Vojvodina, ki sicer lahko da ogromna bogastva, podvržena tudi stihiji in podzemne vode ter poplave ogrožajo nad 1.200.000 ha obdelovalnih površin.

Kaže pa, da je temu zdaj konec, Pred dolgimi leti je inž. Nikola Mirkov v zvezi s tem napisal: „Priroda nam je dala najbolj plodno zemljo v Evropi. Toda priroda nam je dala tudi vremenske razmere, ki vse naše napore uničijo. Ker so vremenske razmere muhaste, se jim je treba postaviti po robu.“ Iz te zamisli je nastal načrt za vodni sistem Donava-Tisa-Donava. Osnovno misel zanj je dal prav inž. Mirkov. Bilo je to takoj po drugi svetovni vojni in leta 1957 so se po de-

setih letih priprav začela konkretna dela na prekopu, ki so se končala letos.

Pravzaprav se dela še niso povsem končala in se bodo nadaljevala še desetletja. Toda ogrodje je zaključeno, dokončano in se odraža v naslednjem: Sistem prekopov se začne v Bezdanu v Bački, kjer se v prekop steka del vode Donave. Ta voda po sili gravitacije teče skozi Bačko in se pri Novem Sadu izliva spet v Donavo, pri Zablju pa v Tiso. Pri Bečeju so postavili visok jez na Tisi, tako da voda Tise zaliva Banat in odteka nato v Donavo pri Banatski Palanki. Med temi „magistralami“-prekopi pa je še vrsta manjših prekopov za odvajanje in za dovajanje vode. Ker je v Vojvodini veliko talnih voda, je prekop tako globok, da jemlje vodo, koder je je preveč in po potrebi dovaja tam, kjer je zemlja sušna.

Kolikšen je ta sistem, povedo naslednji podatki: V 30 letih, odkar kopljejo mrežo kanalov Donava-Tisa-Donava, so izkopali in premaknili 127 milijonov kubičnih metrov zemlje, to se pravi več kot če bi na novo izkopali veliki Sueški prekop. Ta mreža kanalov omogoča, da se v Bački odvaja odvečna voda s površine 379.000 ha zemlje, v Banatu pa s področja 476.000 ha zemlje; skupno torej s površine 855.000 ha plodnih zemljišč. S tem je skoraj povsem rešen problem nevarnosti poplav zaradi padavin in tudi zaradi podzemeljskih voda. Po drugi strani pa so v Banatu in Bački tudi sušna področja. Z mrežo kanalov bo omogočeno namakanje 400.000 ha plodne zemlje, in sicer 230.000 ha v Bački in 170.000 ha v Banatu.

Vendar ne gre le za vprašanje odvajanja odvečnih voda oziroma za dovajanje vode v primeru suše. Kanalski sistem Donava-Tisa-Donava ima tudi še druge „funkcije“, ki jih je pomočnik glavnega direktor-

ja inž. Petar Vitjuk takole opisal: Za razliko od ostalih velikih vodnogospodarskih objektov in sistemov na svetu, ki imajo po navadi le eno ali dve funkciji, ima kanalski sistem Donava-Tisa-Donava kar sedem gospodarskih funkcij: odvajanje odvečnih površinskih voda in izboljšanje režima podzemeljskih voda, dovajanje voda za namakanje sušnih področij, oskrbovanje z vodo industrije in naselij ob prekopih, plovba po prekopih, razvijanje ribištva v osnovni kanalski mreži ter oskrbovanje z vodo velikih ribnikov na tako imenovanih slatinskih tleh, kjer je ribogajstvo najbolj donosen gospodarski sistem; končno je treba v posebno funkcijo sistema všteti tudi gozdarstvo, kajti gozdovi ob kanalu imajo značaj zaščite proti vetru, to pa je hkrati osnova za razvoj lovne industrije in turizma, tako imenovane lovne turizma, pa tudi še nekaterih rekreacijskih dejavnosti.

Ves kanalski sistem je doslej dolg 929 kilometrov. Vsi ti prekopi niso plovni, toda za večje in manjše plavne objekte je na razpolago nič manj kot 660 km prekopov. Če pa upoštevamo še rečne tokove, je v Vojvodini nič manj kot 1390 kilometrov plovni poti, ki povezujejo tudi večja mesta in naseleja, koder so po vojni nastale in še nastajajo velike tovarne in drugi gospodarski objekti. Ob vseh teh plovni prekopih je skupno 80 pomembnih mest, mestec in naselij, koder so velike tovarne, kot na primer oljarne, tovarne sladkorja ali velikanska skladišča za hranjenje kmetijskih pridelkov, koš so pšenice koruza, industrijske kulture itd.

Tako je Vojvodina postala agroindustrijsko področje, ki ne bo odvisno od prirodnih razmer, ker bodo prekopi odvajali odvečne vode v letih preobilnih padavin, v sušnih letih pa bo mreža prekopov dovajala vodo v predele, kjer je bo premalo.

Indijanci se borijo za odvzeto jim zemljo

Ze dvesto let branijo Indijanci v Ameriki svojo posest, svojo zemljo, ki so jim jo jemali zmerom po vojnah in mirovnih pogodbah bodisi s silo, bodisi s teptanjem sklenjenih pogodb. Posebnega uspeha v tem boju dolej ni bilo, nasprotno so postali belci dejanski lastniki večine zemlje celo v rezervatih, kjer živijo indijanska plemena. Vse to se je zgodilo kljub kongresnemu zakonu iz zadnjega desetletja 18. stoletja, ki odloča, da nakup ali odvzem zemlje Indijancem ne velja, če ga kongres ni odobril. Preprosta resnica je, da kongres v vseh teh letih in desetletjih ni odobril nobenega takega nakupa ali odvzema zemlje — in vendar je večina indijanske zemlje prešla v last belcev.

Zato zdaj mladi indijanski pravniki zahtevajo, naj oblasti popravijo stoletno krivico in vsaj ljudem v rezervatih vrnejo zemljo, vodo, lov in druge pravice. Na sodiščih, zlasti v krajih na vzhodni obali ZDA, je že nad tisoč takih indijanskih zahtev, vendar je postopek zelo počasen. Nihče še ne more povedati, kakšen bo izid teh dolgih pravnih in ameriških sodišč. Procesi zadevajo ne le pravice Indijancev, marveč tudi obstoj številnih družb in posameznikov, o katerih nasprotniki indijanskih zahtev zdaj trdijo, da „ne morejo odgovarjati za krivice v preteklosti“.

Ta boj za zemljo so začeli predstavniki plemen Penobskot in Pasamakudi, ki zahtevajo od države Maine vrnitev okoli 10 milijonov akrov zemlje. V Južni Karolini zahteva plemo Katavba 144.000 odvzetih akrov, več zahtev pa so predložili tudi Indijanci v državah New York, Rhode Island, Massachusetts in Connecticut.

Boj za zemljo, ki je za Indijance vseh plemen vselej bila edino pravo bogastvo, se vsekakor nadaljuje, sicer ne več na bojiščih, marveč v vladnih ustanovah in na sodiščih. Spočetka so posmehljivo gledali na zahteve

Indijancev. Ko pa so nekatera sodišča že odločila Indijancem v prid in ko se je tudi zvezna vlada kot edina pravna zastopnica Indijancev v vseh sporih (v tem primeru z zveznimi državami, s podjetji in s posamezniki) znašla v vlogi zaščitnice teh pravic Indijancev, se je razpoloženje vsaj na videz spremenilo, belcev pa se je lotil nemir.

Predsednik Carter je naročil pravniku iz Georgije, naj prouči vse možnosti in poskuša najti rešitev mimo sodišč ali v okviru kongresne zakonodaje, ki ne bi vključevala individualnih pravnih. Ker Indijanci zdaj ne zahtevajo vrnitev vseh površin, kjer stoji mesta, in tudi ne izselitve posameznikov — čeprav bi bilo ponekod mogoče tudi to — iščejo rešitev v delni ugoditvi indijanskim zahtevam. Tako bi Indijancem vrnil nenaseljeno državno zemljo in jim dali denarno odškodnino. Primer: Indijanci v Mainu zahtevajo vrnitev 10 milijonov akrov zemlje, ki je ocenjena na 25 milijard dolarjev, vlada pa jim ponuja 100.000 akrov in 25 milijonov dolarjev. V tej zvezi omenja Indijance na Aljaski, katerih tožbo so uredili tako, da je vsak Indijanec dobil 600 akrov zemlje in 15.000 dolarjev; s tem je bil stari spor poravnani. Vendar pa je težko reči, da bo ta primer služil kot vzorec pri ureditvi starih pravnih tudi drugod.

In kako je sploh prišlo do sedanje pravne borbe za zemljo? Pred dvajsetimi leti je stara Indijanka iz plemena Pasamakudi v državi Maine našla v starem zaboju pod posteljo zemljiško pogodbo iz leta 1794. Takrat ni nihče slutil, da se bodo na to pogodbo, sklenjeno med državo in indijanskim plemenom, sklicevali njegovi člani v obrambi svoje pravice do zemlje. Vendar pa je prav ta najdba sprožila nadaljnjo preiskavo, ki je pokazala, da še vedno velja približno v istem času (namreč leta 1790) sprejeti kongresni zakon, na katerega se zdaj opirajo Indijanci s svojo zahtevo po vrnitvi zemlje in pravic.

DOBRA KNJIGA

JE NAJLEPŠE DARILO

Ko boste za svoje drage izbirali darila za bližnje božične in novoletne praznike, ne pozabite, da je najlepše darilo — dobra knjiga. Iz bogate zaloge knjig iz domače in tuje literature predlagamo nekaj naslovov:

- Dr. Stane Mikuž: **MAKSIM GASPARI** kot človek in umetnik v besedi in sliki, knjiga velikega formata s 45 črno-belimi ilustracijami in 50 barvnimi reprodukcijami, pl. 285
- Oton Župančič: **MLADO BREZJE V MESEČINI**, pesnikova besedila o rojstnem kraju — Beli krajini, 216 str. ilustr. pl. 150
- Edvard Kardelj: **RAZVOJ SLOVENSKEGA NARODNEGA VPRAŠANJA**, 3. pregledana izdaja, 500 str. pl. 120
- Mira Mihelič: **PLAMEN ALI DIM**, roman meščanske rodbine, 3 knjige skupaj 1272 str. pl. 367
- Walter Scott: **IVANHOE**, zgodovinski roman iz Škotske, 2 knjigi skupaj 600 str. kart. 200
- Janko Mlakar: **GOSPOD TREBUŠNIK**, zbirka humorističnih povesti, 280 str., umetno usnje 100
- Evgen Lovšin: **ROD IN MLADOST OTONA ŽUPANČIČA**, življenjska knjiga, 230 str., vel. format, ilustr. pl. 150
- Vlado Habjan: **TROTAMORA**, roman o narodnoosvobodilni borbi na Koroškem, 448 str. pl. 200
- Djordje Radenković: **SONCE V PRAHU**, polopisni zapiski iz Azije, 360 str. slik. priloge. pl. 70
- Slavko Kolar: **ALI SMO ALI NISMO**, zbirka humorističnih novel, 252 str., umetno usnje 100

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Sicer pa ima knjigarna bogato zalogo slovenskih knjig ter gramofonskih plošč in kaset.

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“
CELOVEC, PAVLIČEVA 5—7

RADIO — TELEVIZIJA

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 17. 12.: 8.00 Prof. Baltazar — 8.10 Moj prijatelj Piki Jakob — 8.25 Potovanje okrog sveta — 8.40 Kaj je igranje — 9.05 Pisani svet — 9.35 Varstvo pri delu — 9.45 Odilvanje v kovino — 10.15 Dokumentarna oddaja — 11.00 Jennie — 11.50 Jugoslovanska trimska TV — Športno popoldne — 17.50 Vasilijca prekrasna — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski zunanepolitični komentar — 20.00 Snežni obraz — 21.45 Dnevnik — 22.00 625 — 22.40 Glasbena oddaja.

NEDELJA, 18. 12.: 8.30 Poročila — 8.35 Za nedeljsko dobro jutro — 9.05 625 — 9.30 Uziška republika — 10.30 Ostržek — 10.55 Karino — 11.25 Ljudje in zemlja — 12.25 Smuk za moške — 13.30 Poročila — Nedeljsko popoldne — 17.50 Balkansko košar-

karsko prvenstvo: Jugoslavija — Romunija — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.00 Življenje in delo Milana Bauma — 21.00 Propagandna oddaja — 21.05 Tihe bilagorske poti — 21.35 Dnevnik — 21.50 Jazz na ekranu — 22.10 Športni pregled.

PONEDELJEK, 19. 12.: 9.05 TV v šoli — 16.25 Kmetijska oddaja — 17.10 Vrtec na obisku — 17.25 Zakoni divjine — 17.50 Obzornik — 18.05 Raziskovalna ladja — 18.15 Varstvo pri delu — 18.30 Dogovorili smo se — 18.45 Mladi za mlade — 19.30 Dnevnik — 20.00 Severna od sonca — 21.05 Kulturne diagonale — 21.55 Mozaik kratkega filma — 22.25 Dnevnik — 22.35 Šahovski komentar.

TOREK, 20. 12.: 8.30 TV v šoli — 17.15 Potovanje okrog sveta — 17.30 Zdravo, Roff — 17.55 Obzornik — 18.10 Tako živim sam: Boba Stefanovič — 18.45 Čas, ki živi — 19.30 Dnevnik — 20.00 Ko smo vsi branilci — 20.35 Črni kruh — 21.35 Obrazi Jazza — 22.05 Dnevnik — 22.20 Rokomet Jugoslavija : JLA.

SREDA, 21. 12.: 8.50 TV v šoli — 15.40 Najboljši športniki Slovenije 1977 — 15.55 Ho-keji Jugoslavija : Romunija — 18.15 Obzornik — 18.30 Moj prijatelj Piki Jakob — 18.45 Od vsakega jutra raste dan: Radiše na Koroškem — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Sojenje v Nürnbergu — 22.25 Dnevnik — 22.40 Tekmovanje v veleslalomu — 23.05 Šahovski komentar.

ČETRTEK, 22. 12.: 9.00 TV v šoli — 10.50 Smuk za moške — 15.00 Šolska TV — Bačka — 15.45 Smuk za moške — 16.45 Superfinale Evrope v vaterpolu — 17.45 Obzornik — 18.00 Apiterapija — 18.50 Veselje do igranja — 19.30 Dnevnik — 20.00 Kolo za Tita — 21.05 Aktualna oddaja — 22.05 Miniature: Silikarstvo Zorana Didka — 22.15 Dnevnik — 22.30 Tekmovanje v slalomu.

PETEK, 23. 12.: 8.45 TV v šoli — 17.10 Križem krašem — 17.25 Morda vas zanima: Niko Grafenauer — 17.55 Obzornik — 18.10 Vsi enako, vsak po svoje — 18.45 Odilvanje v kovino — 19.30 Dnevnik — 19.55 Tedenski notranepolitični komentar — 20.05 Jennie — 21.00 Razgledi: Kondorjeve višave — 21.35 Spencerjevi piloti — 22.25 TV dnevnik in glasbena medigra — 23.15 Šahovski komentar.

SLOVENSKE ODDAJE RADIO CELOVEC

SOBOTA, 17. 12.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 18. 12.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 19. 12.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Družinski magazin.

TOREK, 20. 12.: 9.30 „Na rajžo po Koroški“ (Ljudska zabavna glasba) — 13.45 Celovski radijski dnevnik — Šport — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 21. 12.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Ljudske pesmi — Iz koroške literarne delavnice: Janko Messner „Ursula“.

ČETRTEK, 22. 12.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — „Božič“ — Beseda, ki je fraza postala?

PETEK, 23. 12.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Pridi, o modrost vsevečna (adventne pesmi).

Ustavno sodišče obsodilo...

(Nadaljevanje s 1. strani)

mu boju za dosledno izpolnitev člena 7 državne pogodbe. Zato se v tej zvezi naravnost vsiljuje vprašanje, kateri državi pravzaprav služi državno pravnost na Koroškem: ali je to republika Avstrija, ali pa je to morda kakšen „gau“ nemških nacionalistov?

Mimo vsega drugega pa se je ob razsodbi ustavnega sodišča znova tudi pokazalo, kako daleč je z objektivnostjo pri koroških oblikovalcih javnega mnenja: listi, ki so se ponovno na dolgo in široko razpisovali o „slovenskih teroristih“, so o sedanjih odločitvah poročali naravnost minimalno ali so jo sploh zamolčali. Očitno prizadela pa je ta odločitev komentatorja pri KTZ — morda zaradi tega, ker je deželni glavar Wagner v primeru Pliberka (kjer se je policija posluževala podobnih ukrepov, kot jih je v škocijskem primeru ustavno sodišče obsodilo kot protizakonite, nasilne in poniževalne) izrekel varnostnim organom posebno priznanje in zahvalo za njihovo „preudarano in vzorno“ ravnanje. V luči razsodbe ustavnega sodišča namreč izgleda, da je na Koroškem „vzorna“ celo protizakonitost — samo da je naperjena proti Slovincem in njihovim pravicam.

Vrhovni čuvarji zakonitosti in pravnega reda v Avstriji bodo morali koroškim oblastem vsekakor bolj gledati na prste, ker se sicer lahko zgodi, da bo mednarodna javnost dobila vtis, da je Koroška že spet oz. še vedno „najjužnejši gau velikonemškega rajha“, v katerem je že enkrat za najvišje načelo veljalo brezobzirno zatiranje vsega, kar je demokratično in napredno, zlasti pa slovensko.

SPD „Jepa-Baško jezero“ gostovalo v Sloveniji

Preteklo nedeljo je moški zbor SPD „Jepa-Baško jezero“ bival na izletu v Kostanjevici. Ogledali smo si najprej znano galerijo v osnovni šoli Kostanjevica. Naslednji cilj našega izleta je bil tamkajšnji nekdanji cistercijski samostan iz 13. stoletja. Ogledali smo si Formo Vivo, kjer na prostem razstavljajo kiparji iz celega sveta lesene kipe in plastike. V kletih samostana je tudi klet, kjer proizvajajo znano namizno vino — „cviček“. V tej vinski kleti je med drugimi pesmimi zadonela tudi Prešernova Zdravica: „Prijetljivi, obrodile...“

Od maja 1974 naprej je v nekdanjem samostanu odprta tudi galerija Božidarja Jakca, kjer smo si ogledali dela umetnikov Jakca, Gorjupa ter Kralja. Dela teh treh slovenskih umetnikov so naredila na nas velik

vtis, posebno zanimanje so vzbudila dela Kralja, saj njegova dela občudujemo tudi v slovenskem koledarju za leto 1978. V grajski kapeli, najbolj akustični cerkveni stavbi Evrope (7-kratni odmev) pa so naši pevci zapeli „Zgodnja danica“.

Ob koncu našega izleta pa smo obiskali še drug kulturni in naravni spomenik Slovenije — kartuzijo Pleterje. Že streha tega največjega samostana Jugoslavije meri 4 hektarje! Ob strokovnem vodstvu smo si ogledali tudi notranjost samostana, med drugim samostansko knjižnico, kjer je shranjenih 35.000 knjig. V cerkvi jezuitskega samostana pa je zadonela naša „Ko zarja zlati nam gore.“

Na Koroško smo se vrnili pod vtišom čudovite veličine likovnega ustvarjanja slovenskih mojstrov.

RADIO — TELEVIZIJA

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 17. 12.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Mladina poje — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Sedem dni na radiu — 12.40 Veseli domači napravi — 14.25 S pesmijo in plesom po Jugoslaviji — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Gremo v kino — 19.45 Z ansambliom Ali Soss — 20.00 Sobotna glasbena panorama — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Popularnih dvajset — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

NEDELJA, 18. 12.: 4.30 Dobro jutro! — 6.15 Danes je nedelja — 8.07 Radijska igra za otroke — 8.37 Skladbe za mladino — 9.05 še pomnite tovariši! — 10.05 Nedeljska panorama lahke glasbe — 11.00 Pogovor s poslušalci — 11.15 Voščila — 13.20 Nedeljska reportaža — 14.05 Nedeljska popoldne — 17.50 Zabavna radijska igra — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Skupni program JRT — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Plesna glasba za vas — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

PONEDELJEK, 19. 12.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Ringaraja — 9.20 Izberite pesmico — 9.40 Vedre melodije — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Za vsakogar nekaj — 14.05 Pojo amaterski zbori — 14.30 Voščila — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Izročilo tisočletij — 18.25 Zvočni signali — 19.45 Z ansambliom Vilija Petriča — 20.00 Kulturni globus — 20.10 Operetne aktualnosti — 22.20 Popevke z jugoslovanskih studiev — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Za ljubitelje jazz — 24.00 Poročila.

TOREK, 20. 12.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.30 Iz glasbenih šol — 10.13 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Promenadni koncert — 12.40 Po domače — 14.05 V korak z mladimi — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Obisk naših solistov — 19.45 Z ansambliom Slavko Znidaršič — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in lepoti — 20.30 Od premiere do premiere — 21.30 Zvočne kaskade — 22.20 Skupni program JRT — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Popevke se vrstijo — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

SREDA, 21. 12.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Nenavadni pogovori — 9.25 Zapojmo pesem — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Po Talijinih poteh — 12.40 Pihalne godbe — 14.05 Ob izvirih ljudske glasbene umetnosti — 14.30 Voščila — 16.00 Loto vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Odskočna deska — 18.30 Utrinki iz svetovne zborovske glasbe — 19.45 Z ansambliom Ali Soss — 20.00 Koncert iz našega studia — 22.20 S festivalov jazz — 23.15 Revija jugoslovanskih pev-

cev zabavne glasbe — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

ČETRTEK, 22. 12.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Ljudsko izročilo v zborovski glasbi — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Ugani pa vam zaigramo po želji — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Kaj radi poslušajo — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Z opernih odrov — 19.45 Z ansambliom Milan Ferlež — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Lepe melodije — 22.20 Majhen koncert stare češke glasbe — 23.00 Obisk pri tujih radijskih postajah — 23.30 Naš nocojšnji gost — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

PETEK, 23. 12.: 4.30 Dobro jutro! — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.30 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Znano in priljubljeno — 12.40 Pihalne godbe — 14.05 Glasbena pravljica — 14.30 Voščila — 16.00

Pravočasno mislite

na voščila, ki jih boste za božične in novoletne praznike poslali svojim sorodnikom, prijateljem in znancem.

Bogato izbiro voščil s slovenskim besedilom, pa tudi v obeh jezikih, dobite po ugodnih cenah v knjigarni

„NAŠA KNJIGA“
Celovec, Paulitschgasse

„Vrtiljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 19.45 Z ansambliom Gorenjci — 20.00 Stop pops 20 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 17. 12.: 14.35 Erolca — 17.00 Joly-box — 17.30 Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 17.25 Pregled sporeda — 18.30 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Glasba je

Smučarski tečaj Slovenske športne zveze

Slovenska športna zveza na Koroškem (prej Slovenska fizikturna zveza) bo v zimskih semestrskih počitnicah kot že v prejšnjih letih pripravila za svoje člane in ljubitelje slovenskega športa na Koroškem enoletenski smučarski tečaj, ki bo v času od nedelje 12. februarja do sobote 18. februarja 1978 v zimskošportnem središču na Voglu (1540 m nm. v.), kjer se nahajajo smučišča z mnogimi vlečnicami in sedežnicami.

Za ceno 260.— ND na dan bodo udeleženci smučarskega tečaja koristili paket, ki vključuje polni penzion, prevoz s ski-busom od hotela do spodnje postaje gondolske žičnice in nazaj, neomejeno uporabo gondolske žičnice in vseh ostalih žičnic in vlečnic na Voglu, zavarovanje in turistično takso, poleg tega pa dopoldan še smučarsko šolo pod strokovnim vodstvom. Tečajniki bodo stanovali v hotelu „Bellevue“ in dependansi „Savici“, ki sta v neposredni bližini. Število tečajnikov je omejeno na 50, rezervirane pa so dvoposteljne sobe in nekaj troposteljnih sob, vse s prho in WC.

Z doplačilom 10.— ND bodo tečajniki lahko dobili kosilo v Ski hotelu ali brunarici Burji na Voglu, tako da se v tem primeru ne bo treba vrniti na kosilo v hotel ob Bohinjskem jezeru.

Interesenti bodo torej za ceno 1560.— ND (izključno morebitno kosilo na Voglu) 6 dni polno oskrbovani, uživali bodo lepote zimskogorskega sveta ter imeli pod strokovnim vodstvom izkušenih strokovnjakov za telesno vzgojo in posebej za alpsko smučanje pouk v smučanju.

Interesenti naj se prijavijo najkasneje do 13. januarja 1978 tako, da prenakazujejo na konto Slovenske športne zveze (2911) pri Posojilnici Celovec (4478.030) prijavnino v znesku 400.— šilingov. Prenakazani znesek se bo pri plačilu upošteval. V primeru brezvzročne odsotnosti prijavitelja bo znesek zapadel. Prijavitelji bodo po 13. januarju prejeli podrobne informacije glede prihoda v Bohinj, smučarskega tekmovanja ipd.

adut — 21.50 šport — 22.15 Petracelli — 23.20 Poročila.

NEDELJA, 18. 12.: 14.45 Morski volk — 16.15 Ljudska glasba in običaji okrog loba — 17.00 Toby in Tobias — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Kdo sem ti? — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Adventni pogovor — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Večerna luč — 21.35 „Načrti za sodobne spomenike“ — 22.05 Poročila.

PONEDELJEK, 19. 12.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Kaj bi lahko postal? — 10.00 Obisk v ateljeju — 10.30 Morski volk — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Omaruru — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 MI — 19.00

17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Velestalom za ženske — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 MI — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Dopust z neba — 21.40 Mala nočna glasba — 22.10 Poročila in šport.

ČETRTEK, 21. 12.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Francoščina — 10.00 Kaj bi lahko postal? — 10.30 Dopust z neba — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosimo k mizi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 MI — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Predzadnje besede — 20.55 MI o nas — 21.00 Sredozemsko morje — 22.30 Poročila in šport.

PETEK, 22. 12.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Kaj bi lahko postal? — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Anuška — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.30 Beethoven se preseli — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 MI — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Človek raste kot drevo — 20.55 Skrivnosti morja — 21.45 Service-box — 22.00 šport — 22.05 Kavboj — 23.55 Poročila.

Od vsakega jutra raste dan: Radiše na Koroškem

Pod tem naslovom bo ljubljanska televizija v sredo 21. decembra ob 18.45 uri v barvah predstavila tri radiške pevske ansamble — moški in mešani zbor, pod vodstvom Šimeja Wrulicha in „Radiške fante“, ki jih vodi Tomaž Ogris.

Železna Kapla

V lepi in prostorni kuhinji naše glavne šole se je v soboto popoldne zbralo 27 naših žena iz okolice Pliberka, Dobrle vasi, Reberce in Železne Kaple. Te žene je povabil krajevni odbor Slovenskih ženov za namenom, da se jim nudi možnost v obliki posebnega tečaja, pripravljati božično pecivo. Predavatelj in učitelj je bil kuhar hotela „Obir“ gospod Jure. Z njegovim znanjem in tehniko nam je na različne načine prikazal kako se delajo božična peciva, ne samo po razlikosti okusa temveč tudi oblik. V kratkem času nam je pričaral okrog 15 različnih vrst keksov, ki so bili zelo okusni.

Tako so imele naše žene lepo priložnost naučiti se peči celo vrsto novih in dobrih peciv.

Z velikim navdušenjem so naše žene izrazile željo, da bi bilo treba takšnih in podobnih tečajev organizirati še več.

Slovenska kmečka zveza vabi na

TEČAJ ZA VARJENJE (Schweifkurs)

ki bo od 19. do 23. decembra v kmetijski šoli v Podravljah. Po večerih bo predvajanje slovenskih filmov.

Cena: šil. 400.— in šil 65.— za polni penzion na dan in osebo.

Prijave: Slovenska kmečka zveza, 9020 Celovec, Gasometergasse 10 ali po telefonu: (0 42 22) 32 5 50

OBVESTILO

Prešernovo gledališče v Kranju je v četrtek 15. decembra 1977 ob 15. uri uprizorilo otroško komedijo Matija Logarja

„KRALJ V ČASOPISU“

V kolikor se premiere niste mogli udeležiti, vas vabimo na eno od ponovitev v naslednjih dneh.

Prisrčno vabljeni!

Slovenska športna zveza (prej Slovenska fizikturna zveza) vabi v ponedeljek 26. decembra 1977 na

šahovski turnir

pri Soštarju v Globasnici, s pričetkom ob 8.30 uri

Pravico nastopa imajo ljubitelji šahovske igre, ne glede na starost ali spol. Prijave se pošljejo na sedež ŠSZ: pismeno, Spitalgasse 12, 9020 Celovec ali po telefonu (0 42 22) 85 2 35. Vodja tekmovanja bo sprejemal prijave tudi pol ure pred začetkom šahovskega turnirja.

Prijavnina znaša 20 šilingov. Tekmovalo se bo po švicarskem izločilnem sistemu. Razdelitev nagrad bo po zaključku tekmovanja (predvidoma opoldan).

VABILO

Zveza slovenskih izobražencev prireja skupni obisk galerije „WERNER BERG“ v Pliberku. Profesor Werner Berg nas bo osebno vodil skozi galerijo in obrazložil svoja dela.

Zberemo se v nedeljo, dne 18. decembra 1977 ob 9.30 uri pred galerijo v Pliberku. Prosimo vse člane, da vzamejo s seboj prijatelje in znance, tudi če še niso člani ZSI.

Odbor

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ vabi na tradicionalni

DRUŽABNI POPOLDAN

ki bo na Štefanovo, 26. decembra ob 15. uri v gostilni pri „Pošti“ v Borovljah.

Za prijetno zabavo bo skrbel društveni ansambel „Drava“ in tamburaški zbor SPD „Jepa-Baško jezero“ iz Loč.

Prisrčno vabljeni!